

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔
สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
A GUIDELINE OF ACADEMIC ADMINISTRATION PROMOTION BASED ON
IDDHIPĀDA 4 IN TRIAM UDOM SUKSA PATTANAKARN NONTHABURI
SCHOOL, NONTHABURI PROVINCE

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔
สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินิจฉัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

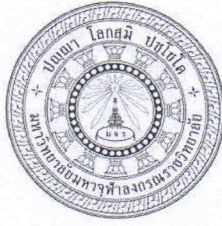
A Guideline of Academic Administration Promotion Based on
Iddhipāda 4 in Triam Udom Suksa Pattanakarn
Nonthaburi School, Nonthaburi Province

Miss Kanyaluck Jannawiboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.สิน งามประโคน)

ประธานกรรมการ

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ ฐิตวฑฒโน

(พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน,ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ

ประธานกรรมการ

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน,ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
- ผู้วิจัย** : นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินิตย์
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู ป.ธ.๔, พธ.บ. (มานุษยสังเคราะห์ศาสตร์), M.A. (Political Science), Ph.D. (Social Science)
  - : พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน,ดร. ป.ธ.๙, ศศ.ม. (นโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ๒) เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ๓) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย ๑) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๓ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับจากด้านที่มากไปหาด้านน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา และด้านสื่อการเรียนการสอน

๒. หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ๑) หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยมีหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ได้แก่ (๑) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม (๒) จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น (๓) ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ (๔) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (๕) ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดย

ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ๒) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการด้วยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔

๓. แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตร ควรมีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร หมั่นประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จ ควรจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตร มีการดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร เอาใจฝึกฝนคิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการบริหารงานวิชาการ ๒) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการจัดการเรียนการสอนด้วยใจรัก จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้อเอื้อต่อการเรียนการสอน สนับสนุนครูให้อเอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเพื่ออบรมการทำสื่อการเรียนการสอน บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทน มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ และติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน ๔) ด้านวัดผลและประเมินผล ควรมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผลที่ได้ตามสภาพเป็นจริง หมั่นประชุมชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน เอาใจใส่นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และติดตามตรวจสอบการวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

Thesis Title : A Guideline of Academic Administration Promotion Based on *Iddhipada 4* in Triam Udom Suksa Pattanakarn Nonthaburi School, Nonthaburi Province

Researcher : Miss Kanyaluck Jannawiboon

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee :

: Assoc. Prof. Dr. Somsak Boonpoo, Pali IV, B.A., (Social Welfare), M.A. (Political Science), Ph.D. (Social Science)

: Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Pali IX, M.A. (Resources & Environment Policy & Management.), Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation : March 16, 2018

Abstract

The objectives of this thesis were: 1) to analyze the state of academic administration of Triam Udom Suksa Pattanakarn Nonthaburi School, 2) to study principles of effective academic administration and the application of the four principles of *Iddhipada 4*, and 3) to propose a guideline for academic administration promotion based on *Iddhipada 4* in Triam Udom Suksa Pattanakarn Nonthaburi School, Nonthaburi Province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 123 samples and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected from documents and in-depth interviews with 5 key-informants and then analyzed content analysis.

The results of the study found that:

1. The academic administration of Triam Udom Suksa Pattanakarn Nonthaburi School was at a high level overall. The highest level was on learning management, followed by curriculum management, measurement and evaluation management, and teaching and learning media management respectively.

2. Principles of effective academic management and application of the principles of *Iddhipada 4* consisted of; 1) Principles of effective academic management in four aspects: curriculum, teaching and learning, teaching and learning media, teaching and learning measurement and evaluation. The principles and methods of operation to facilitate the management were; (1) the school curriculum must be based on the core curriculum framework of basic education and relevant to conditions and environment of communities and society under the monitor of teachers,

administrators, parents and community involved, (2) the quality and standard of education can be verified by quality indicators, curriculum and learning process in every study level, (3) community and society are encouraged to participate in curriculum design, learning process as well as network and learning resources, (4) networks are encouraged to work together to improve efficiency, quality and development of education, and (5) the learner-centered- learning process must be supported. 2) The application of the four principles of *Iddhipada 4* in academic administration promotion.

3. The guidelines for academic administration promotion based on *Iddhipada 4* in Triam Udom Suksa Pattanakarn Nonthaburi School were as follows: 1) in the curriculum, teachers should have a passion for curriculum operation, keep up the teaching and learning plans with passion for success, attend training programs on curriculum management techniques, operate academic plans with patience and diligence, develop the teaching and learning methods in accordance with the curriculum, regularly monitor the use of curriculum, and put the curriculum evaluation results in the academic management improvement, 2) in teaching and learning management, It should be taught with passion, the classroom atmosphere should be arranged in supporting the teaching and learning process, teachers should be supported in local knowledge and wisdom and academic activities, 3) in teaching and learning media, the teachers who are satisfied with and love in instructional media should be assigned to have training courses in the field and take care of instrument in good condition. The budget should be provided in producing educational innovations with measurement in checking and evaluating, and 4) in measurement and evaluation, there should be measurement and evaluation on the actual situations and conditions, meetings for clarification of rules, regulations and criteria of measurement and evaluation, plans for measurement and evaluation of teaching and learning throughout the academic year, measurement tools coving the whole contents of the course objectives, teaching and learning improvement based on the results of the measurement and evaluation, and development of measurement and evaluation system.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญอยู่ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบป้องกันทุกรูปทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เพื่อจะนำไปแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ดีขึ้น

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือการวิจัยและในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่เมตตาให้คำชี้แนะอันเป็นข้อมูลสำคัญแก่การวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณคณะผู้บริหาร และคณะครู ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ทุกๆ ท่านที่เมตตาแก่ผู้วิจัยได้เสียสละให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่บิดามารดา ญาติมิตรสหายผู้เป็นที่รัก เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เป็นกำลังใจ และผู้ที่สนับสนุนการวิจัยทั้งหมด

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๘
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ	๒๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔	๓๓
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๒
๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๕
๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๖
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	๕๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๘
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘

เรื่อง	ช หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๖๐
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี	๖๑
๔.๒ ผลการศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ	๖๘
๔.๓ ผลการเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี	๗๑
๔.๔ องค์กรความรู้จากการวิจัย	๗๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย	๘๑
บรรณานุกรม	๘๓
ภาคผนวก	๙๑
ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๒
ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ	๑๐๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ขั้นตอนการวิจัย	๕๕
๔.๑	ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	๖๑
๔.๒	ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	๖๑
๔.๓	ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิสูงสุดทางการศึกษา	๖๒
๔.๔	ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน	๖๒
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม	๖๓
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๑ หลักสูตร	๖๔
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้	๖๕
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน	๖๖
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา	๖๗
๔.๑๐	แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี	๗๒

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๔
๔.๑	องค์ความรู้จากการวิจัย	๗๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

(๑) การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๔๕๗/๑๔๖. หมายถึง อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ภาษาไทย เล่ม ๒๐ ข้อ ๔๕๗ หน้า ๑๔๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาส	(ภาษาไทย)
อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก วิภังค์	(ภาษาไทย)

(๒) การระบุหมายเลขย่อภาษาไทย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุ เล่ม/ข้อ/ หน้าตามลำดับ เช่น อง.ทุก.(ไทย) ๒๐/๙๐-๙๑/๓๑๘-๓๒๐. หมายถึง คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๙๐-๙๑ หน้า ๓๑๘-๓๒๐, อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐. หมายถึง คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๙๑ หน้า ๓๒๐ เป็นต้น

(๓) การใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย
ibid.	ibiden	เรื่องเดียวกัน
op.cit.	opera citato	อ้างแล้ว
p.,pp.	page, pages	หน้า

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะในทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด”^๑ เป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำรัสความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมขนาดใหญ่ ทั้งในระดับภูมิภาคและสังคมโลก ประกอบกับในภูมิภาคนี้จะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันของประเทศในอาเซียนกับนอกภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศรวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ Logistics ที่สำคัญของประเทศ ทั้งด้านการคมนาคม การสื่อสาร การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาของไทย^๒ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพ และผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากล แนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ^๓

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินโยบายการปฏิรูประบบบริหารจัดการในการบริหารและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้กำหนดให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นยุทธศาสตร์และได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการไว้ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ปรับระบบบริหาร

---

^๑พระบรมราโชวาท, พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://hawaporn.wordpress.com>, [๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐].

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, ๘ นโยบาย การศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๖), หน้า ๒ - ๓.

^๓พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๕, ราชกิจจานุเบกษา ๑๑๙, ๑๒๓.

โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ๒) เร่งรัดการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ๓) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ๔) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคม และ ๕) ส่งเสริมการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้กำหนดนิยามของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา หมายความว่า มีการร่วมสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษาตามโครงสร้างเดิมที่มีบริบทต่างกัน ดังนั้น จึงต้องพยายามพัฒนาระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ให้การศึกษแก่ประชาชนจึงต้องนำหลักการดังกล่าวมาดำเนินการโดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข^๔ ถ้าหากโรงเรียนดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการก็น่าจะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จหรือไม่ ในทางตรงกันข้าม โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนนั้นก็สมควรได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจได้ผล^๕ ซึ่งการบริหารงานในโรงเรียนที่สำคัญที่สุดก็คือ การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ^๖ การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือด้อยคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ ถ้างานวิชาการอ่อนงาทางด้านอื่นๆ ก็อ่อนตาม^๗

เนื่องจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต ๓ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ชื่อเดิมชื่อ โรงเรียนบางใหญ่ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่วัดพิบูลเงิน ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี หลังจากนั้นโรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเจ้าอาวาส กรรมการวัด และประชาชน เป็นอย่างดี และในวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ท่านเจ้าคณะจังหวัดได้ทำหนังสือ ยินยอมให้ใช้ที่ธรณีสงฆ์ วัดโบสถ์ดอนพรหม ให้เป็นที่สร้างอาคารเรียน โรงเรียนบางใหญ่จึงได้ย้ายมาสอนในที่แห่งใหม่ บริเวณวัดโบสถ์ดอนพรหม เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นต้นมา ตามหลักสูตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศทุกระดับชั้น มีวิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้ความรู้คู่คุณธรรม ให้ฝึกปฏิบัติจริง จึงเป็นที่นิยมของ

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : มปท.), หน้า ๓๐ – ๓๒.

^๕ อุทัย บุญประเสริฐ, การวางแผนการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๒.

^๖ รุ่ง แก้วแดง, ปฏิวัติการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มติชนจำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓ – ๓๔.

^๗ Van Miller, The Public Administration of American School, (New York : Macmillan Publishing Company, 1965), p 175.

ผู้ปกครองมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะทางโรงเรียนได้จัดการศึกษาโดยไม่แสวงหากำไร วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงเรียน ต้องการที่จัดการศึกษาบนรากฐานของคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ มีการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งยึดหลักการบริหารงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) การจัดการศึกษาอยู่ในระดับที่ดีที่สุด และคงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการบริการให้การศึกษาให้สมฐานะของโรงเรียนรัฐบาล ปัจจุบันโรงเรียนมีนักเรียนทั้งสิ้น ๓,๓๘๐ คน และบุคลากร ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ๑๖๐ คน จึงมีประเด็นที่หน้าสนใจเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ที่มีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ มีชื่อเสียงด้านการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีกิจกรรมเพื่อสังคมมากมาย และพบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนในด้านการสื่อสารการสั่งการและการติดต่อประสานงานของผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรหรือองค์กรภายนอกยังต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สิ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนประสบผลสำเร็จ คือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน จึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความพอใจ มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอซึ่งหมายถึง หลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะให้ได้ผลดี ๒) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ๓) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝึไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซานเลื่อนลอยไป ๔) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตาดหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้นนั่นเอง^๙

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจึงต้องศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

^๙ ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๕๒.

^๙ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) , พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘๖.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลัก อภิธาน ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิธาน ๔ สำหรับ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอภิธาน ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิธาน ๔ สำหรับโรงเรียน เตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิธาน ๔ สำหรับ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและหลักพุทธธรรม ได้แก่

๑. หลักอภิธาน ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจมุ่งมั่น) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

๒. การบริหารงานวิชาการ ในขอบข่าย ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) หลักสูตร ๒) การ จัดการเรียนรู้ ๓) สื่อการเรียนการสอน และ ๔) วัดผลและประเมินผลการศึกษา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ตัวแปร ได้แก่

๑. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ๑) หลักอิทธิบาท ๔ ๒) การบริหารงานวิชาการ ๔ ด้าน ๓) หลักการบริหารงานวิชาการที่ดีและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔
๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- ๑) ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๗๑ คน
- ๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๗๑ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan^{๑๐} ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๓ คน

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนในสถานศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จำนวน ๕ คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๖๐ โดยเริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

---

^{๑๐}Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3). pp. 607-610.

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ให้เข้ากัน หรือการนำเอาหลักธรรมมาประกอบรวมกันในการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

อิทธิบาท ๔ หมายถึง ฐาน หรือ หนทางสู่ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ แห่ง ผลที่มุ่งหมาย เพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย

๑. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรัก จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

๒. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นเพียร ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน

๓. จิตตะ (ความตั้งใจมุ่งมั่น) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด

๔. วิมังสา (ความไตร่ตรอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณา ไคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล มีการวางแผน วัดผล คิดค้น แก้ไข ปรับปรุง เป็นต้น

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการ ในขอบข่าย ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) หลักสูตร ๒) การจัดการเรียนรู้ ๓) สื่อการเรียนการสอน และ ๔) วัดผลและประเมินผลการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ครู หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอน ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี หมายถึง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้แนวทางในการนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามหลักอิทธิบาท ๔

๑.๖.๒ ได้แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๖.๒ ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ในประสิทธิภาพการจัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี” นั้น ผู้ดำเนินการวิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔ พัฒนาประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยโดยผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการท างานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษา มากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายการบริหาร

คำว่า “การบริหาร”(Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “ การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้ กับคำว่า การบริหาร ส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีหลายท่านได้ระบุดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น การบริหารธุรกิจ^๑

พิทยา บวรวัฒนา กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๒

สมคิด บางโม ได้สรุปว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธ ไกยวรรณ ได้กล่าวถึงการบริหารว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนให้คนอื่นทำงานแทน โดยอาศัยใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (Goal) ข้อกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารต้องอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยการบริหาร (Factor Management) ด้วย^๓

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่า บริหารมาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺหิ ปริหริตฺ สมตฺโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบหนี ซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^๔

จากการศึกษา ค้นคว้า เอกสารงานวิจัย สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำ ให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ คือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์การโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการ บริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมและ การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐๙.

^๒ พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๓ สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^๔ สิริภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องของการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนและคิดอีกอย่างหนึ่ง คือ การทำงานที่มีการวางแผนเพื่อที่ทำงานได้อย่างไม่ผิดพลาดหากมีการวางแผนงานก่อนลงมือ ดังจะเห็นได้จากนักวิชาการที่ได้ออกแบบเป็นโมเดลหรือขั้นตอนการทำงานและการบริหารงานไว้หลาย ๆ ท่าน ดังนี้

เมธาพันธ์ โปธิธีโรจน์ ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการของพระพุทธองค์เพียบพร้อมไปด้วย ปรีชาญาณ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ผู้บริหารผู้นำและบุคลากรในองค์กรรู้ได้จริง ปฏิบัติการได้จริงและได้รับผลการ ปฏิบัติจริง (Really Enlightened) ผลพัฒนาของงานหมุนเวียนขับเคลื่อนไปตามยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงพิสูจน์มาแล้วและบุคลากรในพุทธบริษัทสามารถพิสูจน์ให้เห็นผลด้วย ตนเองได้หรือถ้ามีปัญหาที่มีพระพุทธองค์และผู้นำระดับต่างๆคอยเป็นกัลยาณมิตรช่วยหรือแนะนำจน บรรลุผลสำเร็จในที่สุด โดยวิธีการดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดเอกภาพและดุลยภาพในองค์กรโดยส่วนรวมหรือหากเห็นว่ามีข้อขัดแย้งก็หาข้อยุติเป็นที่สุดได้และข้อยุตินั้นก็จะเป็นที่ยอมรับโดยสังคมทั้งหมดแล้ว จึงนำมาเป็นบรรทัดฐานในทางปฏิบัติและบังคับใช้เพื่อความผาสุกของบุคลากรในองค์กรอย่างยั่งยืน ต่อไป^๕

เสนาะ ตียะวารี ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^๖

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถ ทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้ายจะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้อง

^๕ เมธาพันธ์ โปธิธีโรจน์, การวิเคราะห์การจตุการบรหิการตามแนวมนุษยศาสตร์, พุทธจักร ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๙ (เดือน ก.ย. , ๒๕๔๘) หน้า ๔๗.

^๖ เสนาะ ตียะวารี, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑ - ๒.

คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำงานให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า เราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

สุพิน เกชาคุปต์ ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในกิจการงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การใดๆ ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^๗

สมยศ นาวิการ ให้ความหมายว่า การบริหาร เป็นกระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การและสั่งการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร มีลักษณะที่สำคัญ ๘ ประการ ดังนี้^๘

๑. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่า ผู้บริหาร

๒. การบริหารเป็นงานที่มีจุดหมาย ทั้งนี้ หมายความว่า ในการบริหารงานนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตาม ส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

๓. การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายในและภายนอกองค์กรดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดการเครื่องจักร เครื่องมืออันทันสมัยมาใช้จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็นต้นว่า ถ้าองค์กรนั้นๆ มีนโยบายที่จะ

^๗สุพิน เกชาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^๘สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

ทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้การศึกษา หรือ บริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอก องค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔. การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัด ทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

๕. การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารองค์กร

๖. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็โดยการใช้ความรู้ความชำนาญ และการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความชำนาญในการบริหาร อันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

๗. การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า การบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือ ผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘. เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเอง โดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามเจ้าของธุรกิจ

ธงชัย สันติวงษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^๙

ติน ปรัชญพฤทธิ์ ได้เสนอทฤษฎีสำคัญในการบริหารไว้ ๗ ประการ คือ^{๑๐}

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนด โครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

^๙ ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^{๑๐} ติน ปรัชญพฤทธิ์, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔-๒๖.

๓. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ ลดชั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๕. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อ สัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา หรือยังหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความสำเร็จอันดีร่วมกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณ การเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ^{๑๑}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนากลวิธี (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน

๒. การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การจัดการบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ

๔. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ (Directing) การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗. การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

^{๑๑} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

๘. การสื่อสารข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙. การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ่มแจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึง วิธีการของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

๑๐. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบ และกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไตวณะบุตร ได้กล่าวถึงการบริหารว่า เป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ยังเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกัน ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน^{๑๒}

สมศักดิ์ คงเที่ยง ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะ ทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว (Simon) การบริหาร ยังเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Sergiovanni) การบริหาร ยังต้องการทำงานกับคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Barnard) การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่คุณคนร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมยังให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” ทั้งคล้ายๆ กันและแตกต่างกัน ขอยกตัวอย่างสัก ๖ ความหมาย ดังนี้^{๑๓}

๑. การบริหาร คือ ศิลปะของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น

๒. การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคล ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

๓. การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน

๔. การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน

๕. การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๒}ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^{๑๓}สมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์ และสตูดิโอ, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

๖. การบริหาร คือ ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ หมายความว่า ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตาม จุดหมายขององค์กร หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

พระธรรมโกศาจารย์ กล่าวถึงพุทธวิธีการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงาน ให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ ในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นจึงทำให้ครบทั้ง ๓ รัตนะ คือ พุทธ รัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ รวมเรียกว่า พระรัตนตรัย พระพุทธศาสนาจึงดำรงสืบต่อมาจนถึง ปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหารนอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึง พุทธวิธีการบริหารการศึกษา พุทธวิธีบริหารในครั้งนี้เป็นหน้าที่ของนักบริหาร เป็นกรอบในการ พิจารณาให้สอดคล้องกับ การบริหาร หน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อ ในภาษาอังกฤษว่า POSDC^{๑๔}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงาน ใน ปัจจุบันเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทาง ของ องค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ ของสมาชิกสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนา บุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการ ดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการ ปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้กล่าวความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ^{๑๕}

๑. คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และห รธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนีดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปญฺหิ ปริหริตฺ สมตฺโถ” แปลว่า ผู้ สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหา ไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป

๒. คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปล ความหมาย คือ การปกครอง ดำเนินการ อำนวยการ จัดการ จัดให้วาง ส่งเสริม และบำรุง

^{๑๔} พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒-๕.

^{๑๕} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

ทองหล่อ เดชไทย ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐวิสาหกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มาก ในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๑๖}

สมคิด บางโม ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อ องค์การ ดังนี้^{๑๗}

๑. วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และ ต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิต ต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหาร การดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

๒. ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมถึง ความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔ MS คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖ MS ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓. มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔ MS หรือ ๖ MS ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่า จะต้องมีการทำงาน ร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยการนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้ว ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ กัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งทีวัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุ เป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถของ องค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มี อยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหาร เป็นการบริหารที่ทำให้ผู้รับบริการเกิด ความพอใจโดยเน้น การบริหารจัดการในทุกเรื่องเพื่อให้ได้ตามนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวกับ คุณภาพ ซึ่งในการบริหารการศึกษานั้นต้องเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้มากที่สุด ให้ ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเกิดคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการสร้างความ เข้มแข็งให้กับสถานศึกษาให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน

^{๑๖} ทองหล่อ เดชไทย, หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๕.

^{๑๗} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๒-๖๓.

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ไว้หลายท่าน ดังนี้

เดล โยเตอร์ (Dale Yoder) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร หมายถึง การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจกรรมที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยการ (Directing) และความร่วมมือ (Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ

กูลิก และเออร์วิค (Gulick L. and Urwick J) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้

๑. การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร

๒. การจัดการองค์การ (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

๓. การจัดหาบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงาน ด้านบุคคล อันได้แก่การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศ การทำงานที่ดีการประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

๔. การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๕. การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่างๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๖. การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน ให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด

๗. การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ การจัดทำงบประมาณ บัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุมและการตรวจสอบด้านการเงิน^{๑๘}

เทเลอร์ (Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีการที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละ อย่าง ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตาม วัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธี ที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงานโดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการ รู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุด ตรงตามงานที่จะให้ทำ

^{๑๘} Luther Gulick and Lyndall Urwick, Papers on the Science of Administration, (New York : Institute of Public Administration, 1937), pp.37 - 38.

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนั้น คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่จะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีจะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงาน ที่ควรจะเป็นของคนงานเท่านั้น^{๑๙}

เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการบริหาร ไว้ดังนี้

๑. หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

๒. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้เทคนิคการทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ

๓. หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ๑๔ ข้อ คือ

๑. หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

๒. หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)

๓. หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)

๔. หลักการดำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of chain)

๕. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of work, or specialization)

๖. หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

๗. หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนร่วม (Subordination of individual to general interest)

๘. หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

๙. หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

๑๐. หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

๑๑. หลักของความเสมอภาค (Equity)

๑๒. หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure)

๑๓. หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

๑๔. หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)^{๒๐}

วิลเลียม อูชิ (William Ouchi) ได้กล่าวทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประสมประสานกันโดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้

^{๑๙} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทย วัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๒๐} Henri Fayol, Industrial and General Administration, (New York : Mc-Graw Hill, 1930), pp. 17 - 18

๑. การจ้างงานระยะยาว
๒. การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
๓. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
๔. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
๕. การควบคุมในตัวเองไม่เป็นการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและเป็นทางการ
๖. เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
๗. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว^{๒๑}

ทฤษฎีการบริหาร Abraham Harold Maslow ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ๕ ชั้น

มาสโลว์ เป็นเจ้าของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ๕ ลำดับ ถ้าคุณเป็นนักอ่านเรื่องราวที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทั้งหลาย มาสโลว์ จะถูกนำมาอ้างอิงตลอด ยังไม่เห็นมีใครจะมาแทนที่ได้

ถ้าคุณสนองความต้องการของลูกน้องได้ทั้งหมดตามหลักการของมาสโลว์ องค์กรของคุณจะประสบผลสำเร็จ ไม่เชื่อก็ลองดู ยกเว้นลูกน้องของคุณเป็นคนที่ไม่รู้จักพอ ได้คืบจะเอาศอก ได้ศอกจะเอววา ถ้าเป็นเช่นนั้น มาสโลว์ก็เอาไม่อยู่^{๒๒}

มาสโลว์ เป็นผู้วางรากฐานจิตวิทยามนุษยนิยม เขาได้พัฒนาทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาของอเมริกันเป็นอันมาก ทฤษฎีของเขามีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การตอบสนองมีแรงขับเป็นหลักการเพียงอันเดียวที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ เขามีความเชื่อว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้น แรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการ พฤติกรรมของคนเรามุ่งไปสู่การตอบสนองความพอใจ มาสโลว์ แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น ๕ ระดับด้วยกัน ได้แก่

๑. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกายซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า

๒. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๓. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

๔. ความต้องการยกย่องชื่อเสียง (Esteem Needs) หมายถึง ความปรารถนาที่จะมองตนเองว่ามีคุณค่าสูง เป็นที่น่าเคารพยกย่องจากทั้งตนเองและผู้อื่นและ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ มีตำแหน่งฐานะ บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง

๕. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง และความสำเร็จของชีวิต (Self-Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพที่แท้จริงเพื่อ

^{๒๑} William Ouchi, Organization and Management, (Eaglewood Cliffs : Prentice Hill,1971), p. 283.

^{๒๒} แหล่งที่มาของข้อมูล,group.wunjun.com/valrom201/topic/36321311262.[สืบค้น ๒ สิงหาคม ๒๕๕๗].

การพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ (Self-fulfillment) รู้จักค่านิยม มาสโลว์ ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการมนุษย์ไว้ดังนี้ ๑) มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ๒) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้น ๆ ๓) ความต้องการของมนุษย์จะเรียงกันเป็นลำดับขั้น

ตามความสำคัญ Henry Fayol : บิดาทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ Henri Fayol (๑๘๔๑-๑๙๒๕) เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ(Operational management theory)หรือบางทาก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เขาเชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และเขาสนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Managerial activities) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน(Planning) การจัดองค์การ(Organizing) การบังคับบัญชา หรือการสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

Henri Fayol เป็นนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การของรัฐขนาดใหญ่ ได้นำเสนอหลักการที่เขาเรียกว่า หลักการจัดการ ๑๔ ประการ (Fayol's Fourteen Principles of Management) ซึ่งมีดังต่อไปนี้ คือ^{๒๓}

๑. การจัดแบ่งงาน (division of work) หลักการก็คือการทำให้คนจำนวนมากที่ต้องมาทำงานร่วมกัน ได้มีการจัดแบ่งหน้าที่ตามความสามารถหรือความเชี่ยวชาญพิเศษของแต่ละคน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. การมีอำนาจหน้าที่ (authority) ผู้จัดการต้องสามารถออกคำสั่งได้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้คำสั่งที่ออกไปนั้นมีความถูกต้อง เกิดความรับผิดชอบควบคู่กันไป เมื่อใดที่มีการใช้อำนาจหน้าที่ เมื่อนั้นความรับผิดชอบก็ต้องติดตามไปด้วย

๓. ความมีวินัย (discipline) ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือพนักงานต้องเชื่อฟัง ต้องเคารพกฎเกณฑ์ขององค์การ การที่คนจะมีวินัยที่ดึ้นนั้นเกิดจากความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจที่ชัดเจนระหว่างฝ่ายจัดการและคนทำงาน ทั้งนี้ เมื่อมีการทำผิดกฎระเบียบขององค์การ ก็จะมีผลทำให้ได้รับโทษ

๔. เอกภาพของสายบังคับบัญชา (unity of command) พนักงานหรือลูกจ้างทุกคนจะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว สายบังคับบัญชาจะมีลักษณะเป็นทอดๆไป แต่ละคนจะรู้ว่าใครคือเจ้านายของตน

๕. เอกภาพในทิศทาง (unity of direction) คนในกลุ่มกิจกรรมขององค์การจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน รับแผนเดียว และจากหัวหน้าคนเดียว

๖. ผลประโยชน์ของหมู่คณะจะต้องเหนือผลประโยชน์ส่วนตน (Subordination of Individual Interests to the General Interests) คนที่เข้ามาทำงานในองค์การนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับว่าผลประโยชน์ขององค์การจะต้องมาเหนือผลประโยชน์ส่วนตน

๗. มีระบบค่าตอบแทนที่ยุติธรรม (remuneration) คนทำงานต้องเห็นประโยชน์ขององค์การเหนือผลประโยชน์ส่วนตน แต่องค์การก็ต้องทำหน้าที่จัดระบบค่าตอบแทนเหมาะสมแก่ความสามารถและเป็นไปอย่างยุติธรรม

^{๒๓}แหล่งที่มาของข้อมูล, www.novabizz.net-๑๐๗.html. [สืบค้น ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐],

๘. ระบบการรวมศูนย์ (centralization) การรวมศูนย์ในที่นี้หมายถึงระดับของการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีส่วนในการตัดสินใจอย่างไร การจะกระจายอำนาจ หรือรวมอำนาจเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ประเด็นจะอยู่ที่ว่าทำอะไรจึงจะรวมศูนย์ได้ในแต่ละกรณี แนวคิดนี้มองเห็นความจำเป็นขององค์การที่ต้องมีศูนย์รวมอำนาจ

๙. สายบังคับบัญชา (scalar chain) หมายถึงสายบังคับบัญชาจากระดับสูงลงมาสู่ระดับต่ำสุด สายการสื่อสารติดต่อก็คจะเป็นไปตามนี้ คือจะเป็นไปตามระดับชั้น อย่างไรก็ตาม ถ้าสายการบังคับบัญชาก่อให้เกิดการเสียเวลาล่าช้า ก็ให้มีการข้ามชั้นตอนได้ และทั้งนี้ต้องเป็นข้อตกลงระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

๑๐. ความเป็นระบบระเบียบ (order) หมายถึง คนก็ดีหรือวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายก็ดี จะอยู่ในที่อันเหมาะสมในเวลาอันเหมาะสม และความเป็นระบบระเบียบนี้ในส่วนหนึ่งหมายความว่าถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่นคนป่วยงาน ลางาน ก็สามารถมีคนทดแทนได้ เพราะมีความเป็นระบบทำให้รู้งานกัน

๑๑. ความเท่าเทียมกัน (equity) ในที่นี้ ผู้เป็นหัวหน้าจะต้องมีการตอบสนองต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีเมตตาและยุติธรรม การใช้อำนาจของผู้บริหารจะเป็นไปด้วยหลักการ มิใช่จะทำอะไรได้ตามใจ

๑๒. ความมั่นคงและสามัญฐานะของบุคลากร (stability of tenure of personnel) ทั้งนี้โดยมองว่า การที่มีคนเปลี่ยนงานบ่อยๆ นั้นอาจจะทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ ฝ่ายบริหารควรวางแผนงานให้สามารถมีการทดแทนกำลังคนกันได้ เมื่อมีตำแหน่งว่างลง

๑๓. การริเริ่มสร้างสรรค์ (initiative) ผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่จะทำงานออกมาได้ในระดับที่สูง

๑๔. วิญญาณแห่งหมู่คณะ (esprit de corps) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความราบรื่น และความเป็นปึกแผ่นใน Luther Gulick : POSDCORB

Luther Gulick เป็นผู้คิดรูปแบบการบริหารจัดการโดยมีกิจกรรม ๗ ประการมาใช้ในการบริหารจัดการและในวงการบริหารจะรู้จักกิจกรรมทั้ง ๗ ประการ นี้เป็นอย่างดีโดยมีคำย่อว่า POSDCORB(CO คือคำเดียวกัน) มีการนำรูปแบบการบริหารจัดการของ Luther Gulick ไปใช้ในการบริหารองค์กรสมัยใหม่อย่างกว้างขวาง แนวความคิดที่นำเอามุมมองทั้ง ๗ ด้านมาใช้นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการของ Henri Fayol , Frederick W.Taylor และ Max Weber^{๒๔}

Luther Gulick ให้ความสำคัญของการควบคุม การสั่งการและการประสานงาน จะต้องสร้างขอบข่ายการควบคุม (span of control) ให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ประกอบ เช่น จำนวนคนที่เป็นหัวหน้า จำนวนคนที่เป็นลูกน้อง ความสามารถเฉพาะตัวของหัวหน้า ลักษณะเฉพาะของงานที่ทำและเสถียรภาพขององค์การ อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการองค์กรคือเอกภาพการควบคุม (unity of command) องค์การที่ดีต้องสามารถสร้างโครงสร้างอำนาจภายในองค์การในลักษณะที่มีหัวหน้าฝ่ายบริหารควบคุมและประสานงานต่าง ๆ แต่เพียงผู้เดียว

^{๒๔} แหล่งที่มาของข้อมูล, <http://www.gotoknow.org/posts/๒๗๕๐๓๓>. [สืบค้น ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐],

องค์การเกิดขึ้นมา เพราะมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันได้ช่วยกันแบ่งงานกันทำตามความชำนาญพิเศษของแต่ละคนซึ่งเป็นการประหยัดเวลา และแรงงานในการทำงานอย่างยิ่ง เมื่อสังคมต้องขยายตัวขึ้นลักษณะการแบ่งงานกันทำจะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนในที่สุดจำเป็นต้องสร้างกลไกหรือโครงสร้างบางประการเพื่อผูกโยงประสานหน่วยงานแต่ละหน่วย (work unit) เข้าด้วยกัน ดังนั้นหัวใจทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การจึงเป็นเรื่องของความพยายามจัดโครงสร้าง ในการประสานงานระหว่างหน่วยทำงานย่อยให้มีประสิทธิภาพหลัก ในการประสานงานหน่วยทำงานย่อยมีอยู่สองวิธีที่ต้องใช้ควบคู่กันไป คือ วิธีแรกเรียกว่า การประสานงานโดยการสร้างกลไกในความควบคุมภายในองค์การ หมายถึงการจัดตั้งโครงสร้างอำนาจ (structure of authority) ซึ่งประกอบด้วยสายการบังคับบัญชาระหว่างหัวหน้าและลูกน้องเป็นลำดับขั้น เชื่อมโยงจากยอดถึงฐานของโครงสร้างอำนาจ โดยให้คนในแต่ละชั้นของโครงสร้างดังกล่าวแบ่งงานกันทำเป็นหน่วยงาน วิธีที่สอง เรียกว่า การประสานงานโดยการผูกมัดทางใจ ทำให้คนที่มาร่วมกันทำงานมีพลังจิตตั้งใจประกอบการทำงานเต็มความสามารถและทำด้วยความกระตือรือร้น บรรยาการในการทำงานดังกล่าวจะสร้างขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้นำ หรือ (leadership) กิจกรรม ๗ ประการ มีดังนี้ P – Planning O – Organizing S – Staffing D – Directing CO – Coordinating R – Reporting B – Budgeting

P คือการวางแผน (planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายขององค์การว่าควรทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร

O คือการจัดองค์การ (organizing) หมายถึง การจัดตั้งโครงสร้างอำนาจอย่างเป็นทางการภายในองค์การเพื่อประสานงานหน่วยทำงานย่อยต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้

D คือการสั่งการ (directing) หมายถึง การที่หัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา โดยพยายามนำเอาการตัดสินใจดังกล่าวมาเปลี่ยนเป็นคำสั่งและคำแนะนำ นอกจากนี้ ยังหมายถึงการที่หัวหน้าฝ่ายบริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำขององค์การ

S คือการบรรจุ (staffing) หมายถึง หน้าที่ด้านบริหารงานบุคคลเพื่อฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่และจัดเตรียมบรรยาการในการทำงานที่ดีที่สุดไว้

CO คือการประสานงาน (co-ordinating) หมายถึง หน้าที่สำคัญต่าง ๆ ในการประสานส่วนต่าง ๆ ของงานให้เข้าด้วยกันอย่างดี

R คือการรายงาน (reporting) หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกฝ่ายทราบ ทั้งนี้อาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การวิจัยและการตรวจสอบ

B คือการงบประมาณ (budgeting) หมายถึง หน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องของงบประมาณในรูปแบบของการวางแผนและการควบคุมด้านการเงินการบัญชี Douglas Mc Gregor : ทฤษฎี X และทฤษฎี Y

ทฤษฎีนี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นทฤษฎีการมองต่างมุม ในความเป็นจริงของคนทุกคนไม่มีใครจะร้ายอย่างบริสุทธิ์ คือไม่มีข้อดีเลย คงไม่มีและในทางกลับกัน ก็คงไม่มีใครที่ดีร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีข้อดีพร้อยเลย ก็คงไม่มีอีกเช่นกันแต่ไม่ใช่เราจะได้ผลประโยชน์จากใครก็มองเขาดีไปหมดถึงแม้ว่าในความเป็นจริงเขาจะไม่ดีไปเสียทุกอย่าง ผลประโยชน์สำหรับเราแล้ว ทุกอย่างก็ดูจะไม่ดีไป

เสียทั้งหมด ถึงแม้ว่า ที่จริงแล้วเขาก็ไม่ใช่คนที่เลวร้ายนัก เรามาลองศึกษาความคิดของคุณ Douglas Mc Gregor (1906-1964) ดูซิว่าเป็นอย่างไร

ทฤษฎี X (Theory X) เป็นปรัชญาการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม โดยมองว่าพนักงานเกียจคร้าน ไม่กระตือรือร้น ไม่ชอบงานและพยายามหลีกเลี่ยงงาน

ทฤษฎี Y (Theory Y) เป็นปรัชญาการบริหารจัดการ โดยมองว่าพนักงานมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาในการทำงานและไม่มีความเบื่อหน่ายในการทำงาน

สรุปแนวคิดทฤษฎีการบริหาร องค์กรเกิดขึ้นมาเพราะมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันได้ช่วยกันแบ่งงานกันทำตามความชำนาญของแต่ละคนโดยการจัดตั้งโครงสร้างอำนาจและการประสานงานโดยการผูกมัดทางใจทำให้คนที่มาร่วมกันทำงานตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยอาศัยความสามารถของผู้นำ

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆอย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม^{๒๕}

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหลักสำคัญของการบริหารการศึกษาหรือบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

วินิจ เกตุขำ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือการบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ^{๒๖}

รุจิระ ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๗}

วัฒนาพร ระงับทุกข์ ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษาที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด^{๒๘}

^{๒๕} สมศักดิ์ คงเที่ยง, การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖), หน้า ๔๒.

^{๒๖} วินิจ เกตุขำ, มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๒๗} รุจิระ ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน^{๒๙}

กมล ภูประเสริฐ ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา^{๓๐}

สรูปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีคุณภาพ และมาตรฐานสูงสุด และถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดที่ช่วยให้หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

๒.๒.๒ องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทุกชนิดที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษามีนักการศึกษาและนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

วินิจ เกตุขำ ได้อธิบายขอบข่ายงานวิชาการว่า ควรจะประกอบด้วยงานด้านต่างๆ ดังนี้^{๓๑}

๑. งานเกี่ยวกับการบริหารครูอาจารย์ ได้แก่ งานจัดครูอาจารย์ งานพัฒนาครูอาจารย์ งานบำรุงขวัญครูอาจารย์
๒. งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานทำแผนการสอนงานแบบเรียน งานจัดตารางสอน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน
๓. งานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน
๔. งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานทะเบียนนักเรียน งานห้องสมุด งานแนะแนวการศึกษา งานบริการสื่อและเทคโนโลยีการสอน
๕. งานที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบมาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินโครงการหรือการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา
๖. งานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

^{๒๙}วัฒนาพร ระงับทุกข์, การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕), หน้า ๓๐๗.

^{๒๙}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

^{๓๐}กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เสริมสินพีรเพรส ซิสเต็ม, ๒๕๔๗), หน้า ๖.

^{๓๑}วินิจ เกตุขำ, มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่, หน้า ๑-๒.

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบงานด้านวิชาการเพื่อกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายงานและภารกิจสอดคล้องกันดังนี้^{๓๒}

๑. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
๒. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๓. งานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน
๔. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
๕. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ธีระ รุญเจริญ ได้เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ และจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีหลักการและแนวคิด สรุปได้ดังนี้^{๓๓}

๑. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมี ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

๒. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

๓. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

๔. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

๕. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

กมล ภูประเสริฐ ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้^{๓๔}

๑. การบริหารหลักสูตร
๒. การบริหารการเรียนการสอน
๓. การบริหารการประเมินผลการเรียน
๔. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
๕. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
๖. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
๗. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
๘. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่าย ดังนี้^{๓๕}

^{๓๒} กระทรวงศึกษาธิการ, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^{๓๓} ธีระ รุญเจริญ, การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ แอล ที เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๗๑-๗๔.

^{๓๔} กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๙.

๑. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

๒. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

๓. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

๔. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

๕. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้นนั้น มีหลายหลักการที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรีได้ โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงงานด้านหลักสูตร ดังนี้

อมรา เล็กเริงศิลป์ ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการ และเนื้อหากิจกรรมต่างๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข^{๓๖}

อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุวัฒน์ ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับและได้เรียนรู้จากการจัดมวลงประสพการณ์และแผนการสอนที่จัดให้ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผล ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา มุ่งที่จะฝึกรวมผู้เรียนให้เป็นไปตาม

^{๓๕} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓, (นราธิวาส : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒, ๒๕๕๐), หน้า ๒๘.

^{๓๖} อมรา เล็กเริงศิลป์, หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

เป้าหมายที่กำหนดไว้และพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพในอนาคต^{๓๗}

ธำรง บัวศรี ได้สรุปความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร สิ่งที่สังคมมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับ วิธีทางต่างๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย^{๓๘}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย ๓ ประการ^{๓๙}

๑. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหวังไว้

๒. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผลผลิต (Output) คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

๓. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ชูศรี สุวรรณโชติ ได้สรุปความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูจัดอย่างสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม^{๔๐}

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ เนื้อหา หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นไว้เป็นแบบอย่างที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนา รวมถึงมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการจัดการศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องยึดถือโครงสร้าง การเทียบโอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เกณฑ์จบหลักสูตร หรือเลื่อนช่วงชั้นและมาตรฐานการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เช่นกัน แต่ส่วนสาระเพิ่มเติมหรือรายวิชาเพิ่มเติมให้สถานศึกษากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้เองตามโปรแกรมวิชาที่จัดขึ้น และตามปรัชญาจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา สำหรับ

^{๓๗} อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์, หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

^{๓๘} ธำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

^{๓๙} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕.

^{๔๐} ชูศรี สุวรรณโชติ, หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑.

โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี โรงเรียนสามารถจัดโครงสร้างของหลักสูตรได้ดังนี้^{๔๑}

๑. สามารถปรับเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระได้ตามความเหมาะสม และบริบทของแต่ละโรงเรียน

๒. โรงเรียนต้องจัดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมรายวิชาต่างๆ ตามความสนใจของผู้เรียนให้กับผู้เรียนทุกคนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้

๓. โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ โดยเลือกเรียนใน ๘ กลุ่มสาระที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องตามสภาพชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

เพื่อให้หลักสูตรโรงเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ดังนี้

โรงเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จัดการเรียนการสอน ๒ ช่วงชั้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

โรงเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วย ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน องค์กรความรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเพิ่มในส่วนของหลักสูตรเฉพาะหรือหลักสูตรท้องถิ่นเข้าไป เช่น ดนตรี กีฬา และหลักสูตรอื่นๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

หลักสูตรของโรงเรียนองค์ความรู้ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ มี ๒ ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้

๑. หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๓ ปี หรือ ๖ ภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรวมวิชาทั้งสิ้น ให้ครบ ๖๖ หน่วยการเรียนรู้ โดยแยกเป็นวิชาบังคับ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติม ๖ รายวิชา ตามที่สถานศึกษากำหนด

๒. หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี หรือ ๖ ภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรวมวิชาทั้งสิ้นให้ครบ ๘๑ หน่วยการเรียนรู้ โดยแยกเป็นวิชาบังคับ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและ

^{๔๑}สำนักงานพระพุทธรักษาแห่งชาติ, แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธรักษาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๖-๗.

วัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติม ๖ รายวิชา ตามที่สถานศึกษากำหนด

สรุปได้ว่า หลักสูตร ที่นำมาใช้กับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี นั้น นอกจากจะยึดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นหลัก และมีรายวิชาอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาองค์ความรู้แก่ผู้เรียน

๒. ด้านการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้อย่างจำเป็นสำหรับผู้เรียนในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีผู้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในมุมมองต่างๆ ดังนี้

ทิตินา แคมมณี ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้^๒

สุมิตร คุณานุกร ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ด้วยวิธีการต่างๆ^๓

สุพิศ บุญชูวงศ์ ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีระบบกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและมีการกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอนโดยผู้สอนและผู้เรียน^๔

สุมาลี จันทร์ชโล กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ (Learning) เป็นการดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดี และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้^๕

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนและการประเมิน^๖

^๒ทิตินา แคมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^๓สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ขอนทิพย์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๖.

^๔สุพิศ บุญชูวงศ์, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖), หน้า ๖.

^๕สุมาลี จันทร์ชโล, การวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^๖วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดมวลประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆตามความคาดหวัง^{๔๗}

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้กล่าวถึงสื่อ เทคโนโลยีการศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

กิดานันท์ มลิทอง ได้กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำมาใช้ในการเรียนการสอน จึงเรียกว่า “สื่อการสอน” (Instructional Media) ได้แก่ สื่อชนิดใดก็ตาม เช่น เทปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง แผนภูมิ หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ เป็นต้น ที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน^{๔๘} ส่วน สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๔๙}

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนรู้ว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ปฏิบัติตามหลักสูตรกำหนดไว้^{๕๐}

ชม ภูมิภาค ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง ระบบการนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน^{๕๑}

นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางหรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิค

^{๔๗}สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๔๘}กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๗๙.

^{๔๙}กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

^{๕๐}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๗.

^{๕๑}ชม ภูมิภาค, "สื่อการศึกษา", วารสารเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

วิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ^{๕๒}

บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ (Brown, Norberg, and Srygley) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้ว่า หมายถึง จำพวกอุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน จนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เฉพาะที่เป็นวัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนจนถึงการสัมภาษณ์ เป็นต้น^{๕๓}

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึงการจัดสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ

อัญชลี โพธิ์ทอง และอัษรศรี พลอดเปลี่ยว ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำความรู้ ความคิด และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้อย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด^{๕๔}

วิจิตร ศรีสอาน ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษานั้นเป็นการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา ทั้งในด้านการขยายงาน และด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน ตามนัยนี้เทคโนโลยีการศึกษาจึงครอบคลุมเรื่องต่างๆ ๓ ด้าน คือการนำเอาเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน การผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่ๆ และการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ^{๕๕}

อรนุช ลิมตศิริ ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา ไม่ได้หมายความเพียงสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ เท่านั้น แต่เป็นระบบที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด^{๕๖}

กุ๊ต (Good) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือของระบบการสอนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน^{๕๗}

^{๕๒}นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา, และอำนาจ เดชชัยศรี, **ชุดฝึกหัดอบรมครู,ประมวลสาระเรื่องเทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^{๕๓}บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ อ้างถึงใน อภิลักษณ์ จักรแก้ว, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑”, **ปริญาญการศึกษา มหาคณิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๖๕.

^{๕๔}อัญชลี โพธิ์ทอง และอัษรศรี พลอดเปลี่ยว, **นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๑๘.

^{๕๕}วิจิตร ศรีสอาน อ้างถึงใน อัญชลี โพธิ์ทอง และอัษรศรี พลอดเปลี่ยว, **นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

^{๕๖}อรนุช ลิมตศิริ, **นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน**, หน้า ๓๓.

^{๕๗}กุ๊ต (Good) อ้างถึงใน อัญชลี โพธิ์ทอง และอัษรศรี พลอดเปลี่ยว, **นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

เคนเนท (Keneth) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ นำมาใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๕๘}

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปความได้ว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง การนำเอาความรู้ ความคิด และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นใหม่หรือพัฒนาให้ดีขึ้นจากเดิมมาใช้เป็นสื่อในการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา

การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ และยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ว่าการวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมาย หรือเปรียบเทียบลักษณะที่มีความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัด ส่วนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ^{๕๙}

บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งจำนวนและตัวเลข เพื่อหาจำนวน ลำดับ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วนำผลที่ได้มาตัดสินคุณค่าวินิจฉัย และสรุปอย่างมีระเบียบ ทั้งในด้านการเรียนและด้านการสอนของผู้เรียน^{๖๐}

ศิริเดช สุชีวะ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าเชิงปริมาณให้กับสิ่งที่ต้องการวัดด้วยการประเมินที่เป็นระบบและเป็นที่ยอมรับ ส่วนการประเมินผล หมายถึง การตีค่าหรือการให้ความหมายของผลการวัด^{๖๑}

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ได้กล่าวว่า การประเมิน เป็นกระบวนการค้นความจำระยะยาวด้วยการใช้ส่วนต่างๆ ของสมอง เมื่อครูผู้สอนต้องการประเมินผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีเครื่องมือประเมินที่เที่ยงตรง จึงสามารถวัดสิ่งที่อยู่ในความจำระยะยาวของผู้เรียนได้^{๖๒}

^{๕๘}เคนเนท (Keneth) อ้างถึงใน อัญชลี โพธิ์ทอง และอัษรศรี พลอดเปลี่ยว, **นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

^{๕๙}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ**, หน้า ๑๖๖.

^{๖๐}บุญเลี้ยง ทุมทอง, “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”, **วารสารวิชาการ กรมวิชาการ**, (๒๕๔๕) : ๗๓.

^{๖๑}ศิริเดช สุชีวะ, **ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖), หน้า ๕๔.

^{๖๒}อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อ้างถึงใน ปรีชัช โสหัสชัย, “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒), หน้า ๓๐.

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนของ สถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๖๓}

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขเพื่อ หาลำดับหรือรายละเอียดของคุณลักษณะโดยมีขั้นตอนและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วจึงนำผลที่ได้ นั้น มาพิจารณาถึงคุณค่าความจริงและคุณภาพของการกระทำนั้น

๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายและความสำคัญของหลัก อิทธิบาท ๔ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงความหมายและ ความสำคัญโดย ได้มีนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

ในพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์ ได้กล่าวถึง อิทธิบาทวิภังค์ สุตตันตภาขณีย์ ดังนี้ คำว่า อิทธิ บัติอธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่ สำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้ เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิ บาท มีอธิบายว่า เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญูณขันธของ บุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้ ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) คำว่า เจริญอิทธิบาท มีอธิบายว่า ภิกษุเสพ เจริญ ทำให้ มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมที่ ทำให้ผู้ปฏิบัติตาม ประสพความสำเร็จ ๔ ประการ^{๖๔} ดังนี้

“ฉันทอิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร เป็น อย่างไร ถ้าภิกษุ ๑ ฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ ภิกษุนั้น สร้างฉันทะ พยายาม บรรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิ ให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามบรรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่

^{๖๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

^{๖๔} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๓๔๒-๓๔๗.

เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิตมุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อฉันทสมาธิและปธาน สังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

วิริยทธิบาท ภาวุเจริญอภิติบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาวุทำ วิริยะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิริยสมาธิ ภาวุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อวิริยสมาธิและปธาน สังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าวิริยสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

จิตตธิบาท ภาวุเจริญอภิติบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาวุทำ จิตให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า จิตตสมาธิ ภาวุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อจิตตสมาธิและ ปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าจิตตสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

วิมังสาธิบาท ภาวุเจริญอภิติบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาวุทำ วิมังสาให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิมังสาสมาธิ ภาวุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อวิมังสาสมาธิและ ปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้”

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงความหมายของอภิติบาท ๔ ไว้ดังนี้ อภิติบาท ๔ คือ บทของพระธรรมเช่นว่าจะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่าอภิติบาท นี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สีกตัวคนที่มีการทำงานย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอนี้เรียกว่าเขามีอภิติ บาททั้งสี่ประการนั้นโดยไม่รู้สีกตัว^{๖๕}

^{๖๕} พุทธทาสภิกขุ, *การทำงานที่เป็นสุข*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ สรุปได้ว่าหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่า คืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ ๒ พันกว่าปีนี้ ไม่มีคราวใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย

๑. ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้

๒. วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ

๓. จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้

๔. วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตรตรอง พิจารณา

ดังนั้น หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑. ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำงานนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือ เพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

๒. วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓. จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝืน ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔. วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตรตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป^{๖๖}

หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือ ข้อธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องเราจะทำ วิริยะ ความเพียรไม่ท้อถอยในการประกอบกิจนั้นๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด^{๖๗}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาคนถูกต้องอย่างที่วามนุษย์ไม่แปลกแยกจากความเป็นจริงของธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐานทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมดไม่มีอะไรเสียหายเมื่อเราวางฐานได้ดีแล้วเราก็ใช้หลักการต่างๆ ในการทำงานบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องนั้น

^{๖๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรรมศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

^{๖๗} หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ, **งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม ,ม.ป.ป.), หน้า ๖๐.

เมื่อพื้นฐานถูกต้องแล้วเราเอาธรรมะอะไรมาใช้ตอนนี้ก็เดินหน้าไปด้วยดี เช่น เอาหลักอิทธิบาทมาใช้ก็คือ หลักแห่งความสำเร็จ^{๖๘}

พระกวีรญาณ ได้กล่าวไว้ว่า หลักในการทำงานให้สำเร็จนั้น ตามหลักพระพุทธศาสนา เรียกว่า “อิทธิบาท” มาจากคำว่า อิทธิ = ความสำเร็จ บาท = วิถีทางที่จะ นำไปสู่ เมื่อ “อิทธิบาท” เป็นชื่อของธรรมหมวดหนึ่ง ก็หมายความว่า ธรรมหมวดนั้นแหละเป็น “หลักการ” สำคัญที่จะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทาง หรือไปสู่ความสำเร็จได้^{๖๙}

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือคุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัยคือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายามทำให้เกิดขึ้นได้มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จคุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า อิทธิบาท ๔^{๗๐}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวความหมายของหลักอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือ ใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ต้องมีความพึงพอใจมีความเพียรมีสมาธิจึงทำให้เกิดปัญญาและหัวใจของการบริหารเชิงพุทธที่สำคัญที่สุด คือ พรหมวิหาร ๔ ต้องมีทั้งเมตตา กรุณา ให้ความช่วยเหลือสั่งสอนผู้น้อยให้เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยตนเอง มีมุทิตา ปล่อยให้เขาเติบโตได้ไม่เข้า การแทรกแซงและอุเบกขา รู้จักความพอดีปล่อยว่างฝึกจิตให้พอเพียงในสิ่งที่มีที่เป็นนี้คือหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตและบริหารงานได้อย่างที่ประเสริฐและบริสุทธิ์^{๗๑}

ปัญญา ใช้บางยาง ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ ไว้เป็น ๒ นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหะ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคอง ธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต มโน มานัส มโน วิญญาณธาตุ นี้เรียกว่า จิต ปัญญา กิริยา ที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา^{๗๒}

^{๖๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๗๙.

^{๖๙} พัชราพร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

^{๗๐} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖.

^{๗๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “ธรรมในใจของนักบริหารไฮโซ”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (ฉบับวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑).

^{๗๒} ปัญญา ใช้บางยาง, ธรรมอธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.

สนอง วรอุไร ได้กล่าวไว้ว่า อธิปไตย ๔ คือ สูตรสำเร็จของชีวิต ตามที่พระพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องทำอะไรที่เราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง ทุกสิ่งจะสำเร็จได้ตั้งใจ และอธิปไตย ๔ ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่างๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญาไตร่สวนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน^{๗๓}

จากความหมายของหลักอธิปไตย ๔ พอสรุปได้ว่า อธิปไตย ๔ เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจ ขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการท างานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข

๒.๓.๒ อธิปไตย ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

จากการทบทวนเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้ศึกษาและอธิบายถึงอธิปไตย ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกไว้หลายท่าน ดังนี้

ในพระพุทธศาสนานั้น สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น เจริญอธิปไตย ประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขารหมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอธิปไตยประกอบด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอธิปไตยประกอบด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้น อธิปไตย ๔ มีองค์ประกอบ ดังนี้ ฉันทสมาธิ^{๗๔} หมายถึง สมาธิที่เกิดจากฉันทะ วิริยะ หมายถึง การปรารถนาความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ จิต หมายถึง มโนมานัส มโนวิญญานธาตุที่สมกัน ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยะผละสัมมาวายามะ วิมังสา หมายถึง ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐีสมาธิหมายถึง ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สัมมาสมาธิ (สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)

นอกจากนี้ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อธิปไตย ซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก ดังนี้ “อธิปไตย ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร ๒) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร ๓) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร ๔) เจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร”^{๗๕}

หลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอธิปไตยทั้ง ๔ ประการ ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงตรัสสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้และปฏิบัติตามจน

^{๗๓} สนอง วรอุไร, ทำชีวิตให้ดีและมีสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์ , ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

^{๗๔} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๔๒.

^{๗๕} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑ - ๔๖๕/๓๔๒ - ๓๕๗.

เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งและเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระองค์ ดังนั้นที่มาและความหมายของหลักอิทธิบาทจึงมีปรากฏตามในพุทธพจน์ ดังนี้ “อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) ภาวนาสมาธิ ๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจาร ๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปรานสัจจาร ๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปรานสัจจาร ๕) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปรานสัจจาร”^{๗๖}

ในมหาปริณิพพานสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานุภาพของอิทธิบาท ๔ ประการไว้ว่า อานนทฺ กุรุงราชคฤห์นารีนรมย์ ภูเขาคิชฌกูฏนารีนรม อธิธิบาท ๔ ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปรารภดี ผู้นั้นเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์ อิทธิบาท ๔ ตถาคตเจริญทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว ตถาคตเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์^{๗๗}

ในขนวสภสูตร สันฑุมารพรม ได้กล่าวถึงการเจริญอิทธิบาท ๔ ประการ โดยพวก เทพชั้นดาวดึงส์ได้กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้ แม้ที่ทรงบัญญัติไว้อย่างดี ก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จภิกษุในธรรมวินัยนี้^{๗๘}

๑. เจริญอิทธิบาท คือฉันทสมาธิปรานสัจจาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์)
๒. เจริญอิทธิบาท คือวิริยสมาธิปรานสัจจาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์)
๓. เจริญอิทธิบาท คือจิตตสมาธิปรานสัจจาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์)
๔. เจริญอิทธิบาท คือวิมังสาสมาธิปรานสัจจาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)

โดยเนื้อความในขนวสภสูตรดังที่ได้กล่าวมานี้ แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จ ตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์

ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึง การเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจารดังนี้

ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจารเป็นอย่างไร ถ้า ภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาป อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศล ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ ยังไม่เกิดให้เกิด ภิกษุ

^{๗๖} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑/๓๔๒.

^{๗๗} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๗๙/๑๒๗.

^{๗๘} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๘๗/๒๑๘.

นั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโย ภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร ประมวลย่อฉันทสมมติและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมมติและ ปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๗๙} บรรดาธรรมเหล่านั้น ฉันทะ เป็นไฉน ความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำ ความฉลาด ความพอใจใน ธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดี เข้าถึง แล้วเข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยฉันทสมมติและปธานสังขารนี้ ด้วยประการฉะนี้เพราะฉะนั้นจึง เรียกว่า ประกอบด้วยฉันทะสมมติปธานสังขาร^{๘๐}

๒.๓.๓ องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท ๔

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท ๔ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักอิทธิบาท ๔ อย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้^{๘๑}

๑. ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่ายกว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปทางธรรมว่า ความรักความใส่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือจะเข้าไปให้ถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้นๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงามที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของมันหรืออยากให้ภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆของงานนั้นอยากทำให้สำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งมานั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินทางไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความอึดอึดใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับความโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใส เบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต

ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนานยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะแล้วก็ต้องทำการ สิ่งนั้น ให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่หวังพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจมุ่งมั่นแน่วแน่ มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ชาน ไม่ส่าย ฉันทะสมมติ จึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมนั้น

๒. วิริยะ แปลว่า ความอดทน แก่กล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เข้าแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายจะบรรลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านี้ปีเท่านี้เดือน

^{๗๙} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๒/๓๔๒.

^{๘๐} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๓/๓๔๓.

^{๘๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๗๙.

เขาก็ไม่ท้อถอยกลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรง หนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็น วิริยะสมาธิ

๓. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิด เรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืองาน อย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆไม่สนใจ แต่ถ้าพูด เรื่องงานนั้น จะสนใจเป็นพิเศษโดยทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ชลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ลืม กินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในจิตที่ทำ มีกำลัง มากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตะสมาธิ

๔. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จัก ทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขและปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคน มีวิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไรทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างไร ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างไร ลอง เปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขจุดไหน เป็นเหตุให้ จิต แน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ^{๘๒}

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรณปก ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ องค์ประกอบของ อิทธิบาท ๔ ได้แก่ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความ เพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่สิ่งนั้น และวิมังสา คือ การหมั่นตรិตรอง พิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น^{๘๓}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายอิทธิบาท ๔ ว่า คุณเครื่องให้ถึง ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี ๔ อย่าง คือ ๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย ๓. จิต ตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ ๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่น ใช้ ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบ เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น^{๘๔}

^{๘๒} พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒-๘๔๔

^{๘๓} วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรณปก, **หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๕**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔), หน้า ๘๙

^{๘๔} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค ครั้งที่ 15, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, 2550), หน้า 160/231

จารุมาศ เรื่องสุวรรณ ได้สรุปหลักอิทธิบาท 4 ไว้ว่า เป็นหลักแห่งการประกอบกิจการงานใดๆ ให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจและรักที่จะทำในงานนั้นๆ วิริยะ คือ ความพากเพียรในการทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่นตรวจตรางานอยู่เสมอ เอาใจใส่ในสิ่งที่ทำไม่เอาใจไปคิดในเรื่องอื่น วิมังสา คือ การคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่ทำ ใช้สติปัญญาคิดใคร่ครวญข้อดีข้อเสีย และปรับแก้อย่างมีเหตุผล^{๘๕}

สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ให้คำแปลของอิทธิบาท ๔ ไว้ ๒ ทาง คือ หนึ่ง แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ทำให้รู้ฤทธิ์(Basic of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จ (Low of Success) และสุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ให้ความหมายอิทธิบาท ๔ ไว้ดีกว่า เป็นคุณให้ บรรลุความสำเร็จ ๔ อย่าง ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะความเพียร จิตตะ เอาใจใส่ วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน^{๘๖}

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าผู้หวังความสำเร็จควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จ หรือสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่าเมื่อต้องการความสำเร็จก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้างเหตุจนถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วจึงจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความสำเร็จก้าวหน้าดังประสงค์ คือ อิทธิบาท ๔^{๘๗}

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือ หนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้ อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต เป็นต้น^{๘๘}

ปริญญา จงวัฒนา กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรม ๔ ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

๑. ฉันทะ ความพอใจ ความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆ เพื่อที่ให้ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา

๒. วิริยะ ความเพียร คือ มีความขยันหมั่น เพียรที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้ว และได้มีความพอใจ พึงใจ กระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา

๓. จิตตะ จิตจดจ่อ คือ มีสติ มีสมาธิ ในการที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจ พึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้ว ก็ต้องใช้กำลังใจ กำลังความคิด กำลังสติปัญญา และสมาธิ ไม่หันเหไปทางอื่น การกระทำกิจนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา

^{๘๕} จารุมาศ เรื่องสุวรรณ, พันเอก, การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก, ปรินญาตักษฎิบัณฑิต ปร.ด.อาชีวศึกษา,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ถ่ายเอกสาร,2548), หน้า ๓๕.

^{๘๖} สุชีพ ปุญญานุภาพ, **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

^{๘๗} บุญมี แทนแก้ว,จริยศาสตร์,พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,๒๕๓๙), หน้า ๑๔๒.

^{๘๘} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย,ผศ.ดร, “**หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์**”, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๑๕๕๐), หน้า ๒๓๘ .

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง พิสูจน์พิจารณา เมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วย่อมประสบปัญหา ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบายปัญญา ตั้งข้อสมมติฐานเป็นเหตุ เพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และทำการทดสอบทดลอง สามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่ กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจ จนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาตั้งใจ^{๘๙}

สรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง หลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะนำมาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยในประเทศ

พรงค์ดี อุ่นใจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ๑) สสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการต่อการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ ๒) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์และสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ ๓) ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน ๒๘๕ คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน ๒๘๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ หัวข้อของแบบสอบถามแบ่งเป็น ๑๒ ด้าน ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รวมทั้งสิ้น ๖๐ ข้อ พบว่า ๑) ผลการศึกษากการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายในจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กรอบการบริหารงาน ๑๒ ด้าน กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีการจำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถนำมาสู่การสรุปผล คือ กลุ่ม

^{๘๙} ปริยญา จงวัฒนา, **พุทธธรรมเพื่อกัลยาณมิตร**, (กรุงเทพฯ: บจก. ศิลป์สยามบรรจุกัมม์และการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕.

ตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน (ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ กลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษาต่างกัน (ระหว่างต่ำกว่าปริญญาตรีปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี) มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๒) องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่องค์ประกอบแรก ด้านการพัฒนากิจกรรมตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จะต้องมีการดำเนินการ ๔ อย่าง ได้แก่การวิเคราะห์ปัญหาตามขอบข่ายงานวิชาการของแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา การหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน การประเมินผลการดำเนินกิจกรรม และการสร้างกิจกรรมส่งเสริมวิชาการภายในและภายนอกให้ชุมชน เช่น ศาลาส่งเสริมการอ่านหนังสือ ห้องสมุดชุมชน องค์ประกอบที่สอง ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ จะต้องมีการดำเนินงานวิชาการที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้วิทยากร และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเช่นการร่วมกันบริจาคทรัพย์สินหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านที่สามเป็นองค์ประกอบด้านการวัดผลแบบดุลยภาพ ประกอบไปด้วยสี่มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงินการลงทุนในการสนับสนุนและส่งเสริมงานวิชาการ มุมมองด้านกระบวนการบริหารภายในองค์กรในการส่งเสริมงานวิชาการ มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนางานวิชาการ และมุมมองด้านพึงพอใจในการจัดกิจกรรมงานวิชาการลูกค้า ได้แก่นักเรียน และผู้ปกครอง ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จะส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการเปลี่ยนไปจากเดิม ส่งผลด้านดีทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาวิชาการการพัฒนาครูและบุคลากร รวมทั้งการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจในกิจกรรมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้การสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการ ทำให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้^{๕๐}

รวี จันทะนาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า ๑) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า ผลจากการศึกษาเอกสาร

^{๕๐}พรศักดิ์ อุ๋นใจ, “การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ”, *ปริญาญ่าปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง การศึกษา Best Practices การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง พบว่าได้องค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ๔ องค์ประกอบหลักได้แก่ (๑) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ (๒) การจัดการเรียนการสอน (๓) การบริหารการเรียนการสอน และ (๔) การวัดและประเมินผล มี ๒๑ องค์ประกอบย่อยและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๗ คน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๔๙, ๔.๔๖$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ๒) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง และยืนยันเบื้องต้น พบว่า รูปแบบมีแนวทางการนำเสนอ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ หลักการจุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จซึ่งเป็นร่างรูปแบบที่ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบหลัก ๒๑ องค์ประกอบย่อย ๑๒๔ แนวดำเนินการ ดังนี้ (๑) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ มี ๓ องค์ประกอบย่อย คือ ๑.๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ๑.๒) การพัฒนาสาระท้องถิ่น ๑.๓) การวางแผนด้านวิชาการ (๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน มี ๔ องค์ประกอบย่อย คือ ๒.๑) การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ๒.๒) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ๒.๓) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๒.๔) การส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (๓) ด้านการบริหารการเรียนการสอนมี 11 องค์ประกอบย่อย คือ ๓.๑) การบริหารการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการเทียบโอน ๓.๒) การนิเทศการศึกษา ๓.๓) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ๓.๔) การแนะแนวการศึกษา ๓.๕) การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา ๓.๖) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ๓.๗) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๓.๘) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ๓.๙) การระบุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๓.๑๐) การจัดทำแผนกลยุทธ์ ๓.๑๑) การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์และ ๔) ด้านการวัดและประเมินผล มี ๓ องค์ประกอบย่อย คือ ๔.๑) การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตามนิเทศ ๔.๒) การตรวจสอบและประเมินผล ๔.๓) การสะท้อนผล รายงานผลการ ดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้^{๙๑}

สวัสดิ์ เพชรบูรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ๑.๑) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน ๑.๒) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะการศึกษา(Character Education) และ ๒) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ พบว่า ๒.๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน

^{๙๑}รวิ จันทะนาม “รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง” *ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๗), หน้า ๒๙๔ – ๒๙๕.

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๕ นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ๒.๒ หลังการใช้หลักสูตร นักเรียนส่วนมากปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ๒.๓ ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป ๒.๔ ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษามีความเห็นว่า นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์^{๔๒}

คัมภีร์ สุดแท้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมี ๒ องค์ประกอบหลัก ๑๑ องค์ประกอบย่อย คือ ๑) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก มี ๑๑ องค์ประกอบย่อย คือ (๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น (๒) การวางแผนด้านวิชาการ (๓) การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (๔) การพัฒนาหนังสือ สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ (๕) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน (๖) การนิเทศการศึกษา (๗) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (๘) การแนะแนว (๙) กาจจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา (๑๐) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และ (๑๑) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาบุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรอื่นที่จัดการศึกษา องค์ประกอบหลักที่ ๒ กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก มี ๖ องค์ประกอบย่อย คือ (๑)การระบุเป้าหมาย (๒)การจัดทำแผนกลยุทธ์ (๓)การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ (๔)การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ (๕)การตรวจสอบและประเมินผล (๖)การสะท้อนผลรายงานผลการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ ๒)ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า โรงเรียนดำเนินตามขั้นตอนในรูปแบบอย่างครอบคลุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และนำผลการประเมินไปใช้ ทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างมีระบบในระดับคุณภาพดีมาก ๓) ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า ๓.๑ ผลการใช้รูปแบบทั้งโดยรวมและองค์ประกอบหลักทั้ง ๒ องค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ๓.๒ ผลการประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ของรูปแบบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า มีปัญหาคือ ครูไม่สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ การทุ่มเทพัฒนาด้านวิชาการอย่างเดียวไม่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ และมีการเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ โรงเรียนควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำเร็จรูปที่มีคุณภาพดีให้ครู ควรนำกระบวนการบริหารงานวิชาการ

^{๔๒} สวัสดิ์ เพชรบูรณ์, “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต๑”, *ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ,๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กไปประยุกต์ใช้ทั้งระบบ ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน^{๙๓}

เตือนใจ รักษาพงศ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก คือ ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน ๒) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุมุมมอง การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ ๓) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และนักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงาน^{๙๔}

ชาตรี บาประจง ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ๑) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่ต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาต่างกันโดยรวม และรายด้านส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเทคนิคเดลฟาย พบว่า โดยรวมและ

^{๙๓} คัมภีร์ สุดแท้, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก”, **ปริญาครุศาสตร์ดุขภูมิตติ สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๙๔} เตือนใจ รักษาพงศ์ “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” **การศึกษาดุขภูมิตติ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

รายด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญงานวิชาการ ได้แนวทางสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา การสร้างแรงจูงใจครูในการพัฒนาการสอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผลการเรียน การนำผลการประเมินภายนอกมาพัฒนาโรงเรียน มีห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพนักเรียน ส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียน มีเครือข่ายพัฒนาความรู้ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา^{๔๕}

เพชริน สงค์ประเสริฐ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ๑) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และครูฝ่ายวิชาการมี ๔ องค์ประกอบหลักดังนี้ (๑) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้นำ ด้านการจัดองค์กรเพื่อการเรียนการสอน การวางแผนเพื่อการเรียน การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารการเรียนการสอน การจัดโครงการพัฒนาบุคลากร การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน (๒) การพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การรับรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำแผนไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ (๓) การกิจของขบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน (๔) กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การนำแผนไปปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผลงานวิชาการ การปรับปรุงงานวิชาการ ๒) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) ด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน (๒) ด้านการพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา (๓) ด้านภารกิจและขบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา (๔) ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ รายละเอียดปรากฏในคู่มือการดำเนินการซึ่งผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ๓) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้บริหารหัวหน้างานวิชาการมีพฤติกรรมและแนวทางปฏิบัติที่ดีสอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนการทำงานเป็นทีม สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ๔) การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลังจากการ

^{๔๕} ชารี มาประจง “การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก”, **ปรัชญา ศุษฎีบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

ทดลอง ยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม ๔ องค์ประกอบ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และเหมาะสม อยู่ในระดับมาก^{๙๖}

สวนดี นานอน ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ พบว่า โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ มีระดับการจัดการความรู้และระดับการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นการจัดการความรู้ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่สร้างขึ้น ได้โมเดลตามทฤษฎีการจัดการความรู้ในการบริหารงานวิชาการได้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลจากการสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอนที่เป็นครูหัวหน้าวิชาการในโรงเรียนในประเด็นต่าง ๆ พบว่า ประเด็นที่ ๑ ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ที่นำมาใช้สำหรับการจัดการความรู้ ประเด็นที่ ๓ การสร้างทีมงานการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ และประเด็นที่ ๔ กระบวนการจัดการความรู้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอนที่เป็นครูหัวหน้าวิชาการในโรงเรียน ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกรายการ และประเด็นที่ ๒ โครงสร้างพื้นฐานการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้และ ประเด็นที่ ๕ การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลให้เกิดการจัดการความรู้ทั่วไปในสถานศึกษาบริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอนที่เป็นครูหัวหน้าวิชาการในโรงเรียนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน^{๙๗}

วราภส ประสมสุข ได้ทำวิจัยเรื่อง “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารการศึกษาที่ครอบคลุมถึง ๓ หลักการครองตน หลักการครองคน หลักการครองงาน และเพื่อเสนอหลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม วิธีการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนาใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และเทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษา มีจำนวน ๒๑ หลักธรรม แยกตามหลักการครองตน การครองคน และการครองงานได้ดังนี้ การครองตน สอดคล้องกับ ๑๙ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลป์ยามมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมทำให้งาม ๒ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ กุศลมูล ๓ สันโดษ ๓ สุจริต ๓ อธิปไตย ๓ ฆราวาสธรรม ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อธิษฐานธรรม ๔ เบญจธรรมพละ ๕ กัลยาณมิตรธรรม ๗ สัมปยุตธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ และทศพิธราชธรรม การครองคนสอดคล้องกับ ๑๕ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลป์ยามมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมทำให้งาม ๒ กุศลมูล ๓ สุจริต ๓ อธิปไตย ๓ ฆราวาสธรรม ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ สัมปยุตธรรม ๗ อปริหานิยธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ และทศพิธราชธรรม การครองงาน สอดคล้องกับ ๑๐ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลยาณมิตรตยา โยนิโสมนสิการ ธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมทำให้งาม ๒ กุศลมูล ๓ สุจริต ๓ อธิปไตย ๔ ฆราวาสธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔

^{๙๖} เพชริน สงค์ประเสริฐ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *ปริญาญาปรัชญาดุขกัณฑ์บัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๙๗} สวนดี นานอน, “การจัดการความรู้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้”, *ปริญาญาปรัชญาดุขกัณฑ์บัณฑิต (บริหารการศึกษา)*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

และสัปปุริสธรรม ๗ นอกจากนี้ ยังพบว่า มีจำนวน ๗ หลักธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหาร การศึกษาด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้แก่ กัลป์ยามมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมทำให้งาม ๒ สุจริต ๓ ขรราวาสธรรม ๔ สังคหัตถุ ๔ และสัปปุริสธรรม ๗^{๙๘}

อวิรุทธ์ ยาเซ็ง ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามทัศนะของ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒ พบว่าจากผลการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒ สรุปผลดังนี้ (๑) ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน (๒) ที่มีอายุต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการ บริหารงานวิชาการทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน (๓) ที่มีประสบการณ์ในการ ดำรงตำแหน่งต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน^{๙๙}

พระมหาสมคิด โครธา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการศึกษาพบว่า พระนิสิตสถานภาพแตกต่างกันมีการ ใช้หลักอิทธิบาท ๔ แตกต่างกัน พระนิสิตที่เป็นพระภิกษุมีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการเรียนด้าน ฉันทะ ด้านจิตตะ แตกต่างกับพระนิสิตที่เป็นสามเณร และทางด้านวิริยะ กับด้านวิมังสา ไม่ แตกต่างกัน และ พระนิสิตชั้นปีที่ ๔ มีการใช้อิทธิบาท ๔ แตกต่างกับชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปี ที่ ๓ พิจารณาพบว่าพระนิสิตชั้นปีที่ ๔ มีการใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนด้านฉันทะ และด้านวิริยะ แตกต่างกับพระนิสิตชั้นปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ส่วนด้านจิตตะและด้านวิมังสาไม่แตกต่างกัน^{๑๐๐}

พระมหาสุนันท์ กิตติสทโท (สายพิมพ์พงษ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้อิทธิ บาท ๔ ในการทำงานศึกษานิเทศก์ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาตำบลแกวียน จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษา พบว่า ธรรมะที่เรียกว่า อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมะที่แสดงให้เห็นถึงหลักการการทำงานให้บรรลุความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ในการประกอบกิจการและอาชีพได้ทุกประเภทส่วน ผลจากการศึกษาในพื้นที่ตำบลแกวียนของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวตำบลแกวียนได้ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการทำงานครบทุก ๔ องค์ประกอบ คือ มี ความพึงพอใจมีความรักในอาชีพการงาน (ฉันทะ) มีความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น (วิริยะ) มีการเอาใจใส่ ดูแล (จิตตะ) และมีการพิจารณาหาช่องทางในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม (วิมังสา) ซึ่งผลจากการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ทำให้ชาวตำบลแกวียนได้ทำงานในอาชีพที่ตนเองรักอย่างต่อเนื่อง และ นำมาซึ่งความสำเร็จในกิจการงานอาชีพ และกลุ่มคนที่เลิกหรือหยุดกิจการนั้นมักบกพร่องในการ

^{๙๘} วรภาส ประสมสุข, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๙๙} อวิรุทธ์ ยาเซ็ง, “การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต ๒”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๑๐๐} พระมหาสมคิด โครธา, “การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗).

ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ข้อใดข้อหนึ่ง โดยเฉพาะข้อที่ ๑-๒ และเมื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มที่มีพื้นฐานอาชีพ (ความรู้ต่างกัน) ก็พบว่าทั้ง ๓ กลุ่มสามารถประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว

พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน) การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอิทธิบาท ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา มาใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านฉันทะ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก การเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน สถานภาพในการปฏิบัติงานและขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีอายุต่างกัมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๐๑}

บุญมี บุญเอี่ยม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงาน ศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ” ผลการศึกษาพบว่า พนักงาน ศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ตมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยอาศัยแรงจูงใจภายนอกการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้คือต้องสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นในใจเป็นเบื้องต้นก่อนเพื่อให้เกิดความชอบที่จะทำงานนั้นๆ จากนั้นต้องใช้วิริยะเพื่อที่จะอดทนต่ออุปสรรคต่างๆ ที่จะทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายในขณะที่ทำงานต้องมีจิตตะ คือความตั้งใจและเอาใจใส่ในงานมีความรับผิดชอบในงานที่ทำและสุดท้ายใช้วิมังสา คือการพิจารณาไตร่ตรองงานที่ทำอย่างรอบคอบมีการตรวจสอบข้อบกพร่องเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๐๒}

ชาตรี แนวจำปา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสาในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ และด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมากสำหรับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้าน วิมังสาในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่ ต่างกัมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

^{๑๐๑} พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน), “ การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๐๒} บุญมี บุญเอี่ยม, “ ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ ๒๕๕๔).

ส่วนบุคคลากรที่มี อายุและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการประยุกต์ใช้อธิบาย ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน สรุปได้ว่าทุกคน ต้องใช้อธิบาย ๔ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงาน ด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ^{๑๐๓}

๒.๔.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Cohen Michael ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนพบว่า มีองค์ประกอบ คือ ๑) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง ๒) บรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ๓) นักเรียนมีความรู้ความสามารถสูง ๔) ครูมีความคาดหวัง และมีความตั้งใจสูง ๕) มีการวัดผลการเรียนและการปฏิบัติงานของนักเรียน^{๑๐๔}

McCarthy ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐนิวเจอร์ซีย์จากกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกตการณ์สอน การวัดผล ประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารฝ่ายวิชาการ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทที่มีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด^{๑๐๕}

Minudin ศึกษาบทบาททางวิชาการของผู้บริหารในรัฐซาบห์มาเลเซียผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีหน้าที่หลัก คือ การประเมินโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่นๆ ทั้งหมดของโรงเรียน และการสอนในระดับชั้น มีความรู้ความเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชา^{๑๐๖}

Pedder ได้ศึกษาวิจัยถึงเงื่อนไขขององค์กรที่จะสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างอย่างไร โดยการสอบถามครู ผู้บริหารและผู้จัดการโรงเรียน ๕๕ แห่ง จำนวน ๑,๙๐๐ คน ผลวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และครูจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่ต้องการ

^{๑๐๓} ชาตรี แนวจำปา , “ การประยุกต์ใช้อธิบาย ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ” , *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต* , (สาธารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๒).

^{๑๐๔} Cohen Michael, “Effective School” *Accumulating Research Findung America Education*, (๑๘ January-February , 1982), pp. 13 – 16.

^{๑๐๕} McCarthy, *The School Managers: Power and conflict in American Public Education*. West Sport, (CT: Greenwood, 1971), p.705 – A

^{๑๐๖} Minudin, *The Role of the Secondary Schools Principals in Sabh Malaysia.*, *Dissertation Abstracts International*. 1978, 47 (7) : 2403 - A.

ความเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการพัฒนากลยุทธ์อย่างมีคุณค่าก่อนที่จะนำการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในโรงเรียน^{๑๐๗}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นงานที่มีผลกระทบต่อคนในองค์กรและนักเรียนเป็นอย่างยิ่งซึ่งการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่ ดีนั้น ต้องนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ซึ่งจะต้องนำมาประยุกต์ให้เข้ากับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความความรู้ความสามารถหรือทักษะในการทำงานของผู้บริหาร การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานและบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์การต้องอาศัยหลักประสิทธิภาพในด้านต่างๆ รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า โดยลงทุนลงแรงน้อยแต่ได้ผลสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่จะมีส่วนเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบริหารจัดการได้ดี ก็คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งหากได้มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการแล้วก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปในองค์กรได้

จากการทบทวนงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องในเรื่องประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่า มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพหลายๆ ด้านได้แก่ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ การเอาใจใส่จริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ การเป็นผู้ที่ มีความรู้ความชำนาญ ความพึงพอใจในการทำงาน ความก้าวหน้าของงาน เงินเดือน การเลื่อนขั้น บรรยากาศที่ดีในห้องทำงาน ความมั่นคงของงาน ความร่วมมือของทุกคนในหน่วยงาน ความเอาใจใส่ของผู้บังคับบัญชา ความเข้าใจกันระหว่างลูกน้องและหัวหน้า ความสามัคคีของผู้ร่วมงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเกิดขึ้นในองค์กรได้ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการบริหารจัดการโรงเรียน นั้นผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินงานการบริหารจัดการงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน มักเกิดปัญหาในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลอื่น เป็นต้น โดยรวมแล้วการบริหารจัดการควรคำนึงถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการมาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

^{๑๐๗} Pedder, Organizational Condition that Foster Successful Classroom Promotion of Learning How to Learn. Journal Articles; Report-Research. Research Papers in Education. 2006.

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

๑. หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นผลจากการศึกษาแนวคิดของพระพุทธเจ้า^{๑๐๘} พุทธทาสภิกขุ^{๑๐๙} หลวงพ่อปัญญาณันทภิกขุ^{๑๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)^{๑๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๑๑๒} ปัญญา ใช้บางยาง^{๑๑๓} สอนอง วรอุไร^{๑๑๔} และปริญญา จงวัฒนา^{๑๑๕}

๒. หลักการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา เป็นผลจากการศึกษาแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ^{๑๑๖} วินิจ เกตุขำ^{๑๑๗} ชีระ รุญเจริญ^{๑๑๘} กมล ภูประเสริฐ^{๑๑๙}

ดังแสดงในภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

^{๑๐๘} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๓๔๒-๓๔๗, ๓๕/๔๓๑-๔๖๕/๓๔๒-๓๕๗, ๓๕/๔๓๑/๓๔๒, ที.ม.(ไทย) ๑๐/๑๗๙/๑๒๗, ๑๐/๒๕๗/๒๑๘, ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒,

^{๑๐๙} พุทธทาสภิกขุ, *การทำงานที่เป็นสุข*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๐.

^{๑๑๐} หลวงพ่อปัญญาณันทภิกขุ, *งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันตาสสุข*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม ,ม.ป.ป.), หน้า ๖๐.

^{๑๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *ธรรมนุญชีวิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรรมศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

^{๑๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *ธรรมะกับการทำงาน*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม,๒๕๔๓), หน้า ๗๙.

^{๑๑๓} ปัญญา ใช้บางยาง , *ธรรมอธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก* , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.

^{๑๑๔} สอนอง วรอุไร, *ทำชีวิตให้ดีและมีสุข*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์ , ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

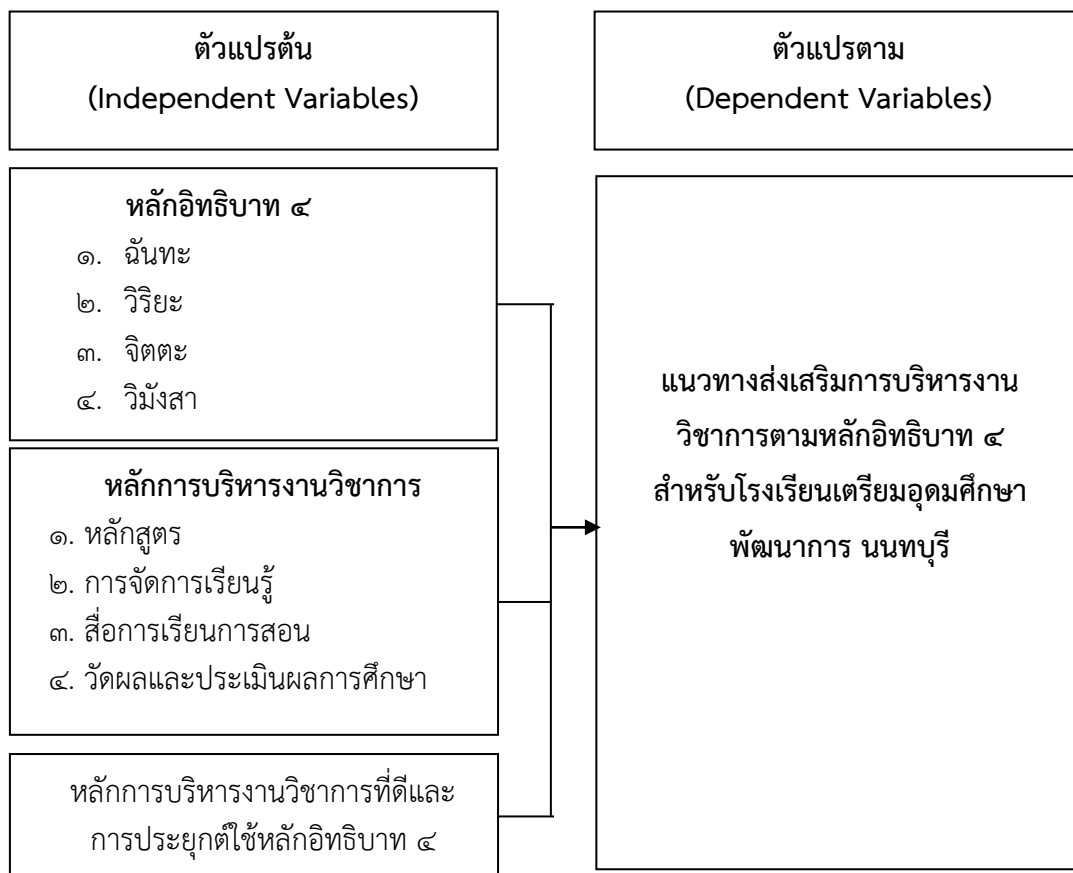
^{๑๑๕} ปริญญา จงวัฒนา, *พุทธธรรมเพื่อกัลยาณมิตร*, (กรุงเทพฯ: บจก. ศิลป์สยามบรรจุกุภัณฑ์และการพิมพ์,๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕.

^{๑๑๖} กระทรวงศึกษาธิการ, *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^{๑๑๗} วินิจ เกตุขำ, *มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่*, หน้า ๑-๒.

^{๑๑๘} ชีระ รุญเจริญ, *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แอล ที เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๗๑-๗๔.

^{๑๑๙} กมล ภูประเสริฐ, *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๙.

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี” มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี” เป็นรูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการวิจัย
ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	๑. ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๒๓ คน	๑. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ	สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ	๑. วิเคราะห์เอกสาร ๒. การสัมภาษณ์ข้อมูล หลัก ๕ รูป/คน	๑. การวิเคราะห์เนื้อหา ๒. การวิเคราะห์เนื้อหา	หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ
ขั้นตอนที่ ๓ เสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	๑. การวิเคราะห์ เอกสาร	๑. การวิเคราะห์เนื้อหา	แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

๓.๒.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑. ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๗๑ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan^๑ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๒๓ คน แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ออกเป็น ๒ ส่วน ตามสัดส่วนของผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อมิให้การสุ่มตกไปอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือไม่กระจายให้เป็นไปตามสัดส่วนของประชากรที่ควรจะเป็น จากนั้นจึงใช้การสุ่มแบบง่าย ๆ (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จำนวน ๕ คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ทบทวนมาแล้ว แบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการงาน (Check List) โดยถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิสุงสุดทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

---

^๑Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3). pp. 607-610.

๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔.๑ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน ๔๐ ข้อ ประกอบด้วย ๑) ด้านที่ ๑ หลักสูตร จำนวน ๑๐ ข้อ ๒) ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ จำนวน ๑๐ ข้อ ๓) ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน จำนวน ๑๐ ข้อ ๔) ด้านที่ ๔ วัตถุประสงค์และประเมินผลการศึกษา จำนวน ๑๐ ข้อ

๔. เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหาได้ค่าความเที่ยงตรง ๐.๘ - ๑.๐ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรง ๐.๘ - ๑.๐ จำนวน ๕ ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก)

๕. นำเครื่องมือที่ได้ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ที่โรงเรียนราชวินิต นนทบุรี ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เป็นจำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าที่ ๘.๗๕

๖. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

๗. ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนนมี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
๓	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
๒	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
๑	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

๓.๔.๒ แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหากรอบความคิดของการวิจัย

๒. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

๓. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น

๔. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเบื้องต้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ รูป/คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้

๕. นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญคุณอาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๒. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในแจกแบบสอบถามและเก็บคืน

๓.๕.๒ การสัมภาษณ์ (Interview) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

๒. นำหนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

๓. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนน

สำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการสอบถามเกี่ยวกับสภาพการ
บริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี โดยผู้วิจัยได้แปลความจาก
บุญชม ศรีสะอาด^๒ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑-๒.๕๐	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๖.๒ การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis)

๓.๖.๓ การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

---

^๒บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕), หน้า

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย ๑) แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๒๓ คน และ ๒) การสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จำนวน ๕ คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเสนอผลการวิจัย ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

๔.๒ ผลการศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

๔.๓ ผลการเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากผลการศึกษาเอกสารและทำการแจกแบบสอบถามจำนวน ๑๒๓ ฉบับ ได้รับกลับมา ๑๒๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแบบสอบถามนั้นแบ่งเป็น ๒ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามใช้แบบเลือกตอบประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (n = ๑๒๓)

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	๕๓	๔๓.๑
หญิง	๗๐	๕๖.๙
รวม	๑๒๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๙ และเพศชายจำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
๒๑ - ๓๐ ปี	๒๐	๑๖.๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๕๙	๔๘.๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๓๓	๒๖.๘
มากกว่า ๕๑ ปี	๑๑	๘.๙
รวม	๑๒๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๕๙ คน รองลงมา คือ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๓ คน มีอายุ ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๒๐ คน และมีอายุมากกว่า ๕๑ ปี จำนวน ๑๑ คน

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิสูงสุดทางการศึกษา

(n = ๑๒๓)

วุฒิสูงสุดทางการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๗	๖๒.๖
ปริญญาตรี	๔๓	๓๕.๐
ปริญญาโท	๒	๑.๖
ปริญญาเอก	๑	.๘
รวม	๑๒๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามวุฒิสูงสุดทางการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิสูงสุดทางการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๗ คน รองลงมา มีวุฒิปริญญาตรี จำนวน ๔๓ คน มีวุฒิปริญญาโท จำนวน ๒ คน และมีวุฒิปริญญาเอก จำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน

(n = ๑๒๓)

ประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕ ปี	๕๕	๔๔.๗
๖ - ๑๐ ปี	๔๔	๓๕.๘
๑๑ - ๒๐ ปี	๑๘	๑๔.๖
มากกว่า ๒๐ ปี	๖	๔.๙
รวม	๑๒๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๕๕ คน รองลงมา มีประสบการณ์ทำงาน ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๔๔ คน มีประสบการณ์ทำงาน ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๘ คน และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๖ คน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน ๔๐ ข้อ ประกอบด้วย ๑) ด้านที่ ๑ หลักสูตร จำนวน ๑๐ ข้อ ๒) ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ จำนวน ๑๐ ข้อ ๓) ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน จำนวน ๑๐ ข้อ ๔) ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา จำนวน ๑๐ ข้อ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม

(n = ๑๒๓)

ด้านที่	สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	หลักสูตร	๔.๑๗	.๓๖๐	มาก
๒	การจัดการเรียนรู้	๔.๑๘	.๓๔๓	มาก
๓	สื่อการเรียนการสอน	๔.๑๓	.๓๖๒	มาก
๔	วัดผลและประเมินผลการศึกษา	๔.๑๗	.๔๘๔	มาก
	รวม	๔.๑๖	.๒๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๑๖, S.D. = .๒๖๘) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากด้านที่มากไปหาด้านน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = ๔.๑๘, S.D. = .๓๔๓) ด้านหลักสูตร ($\bar{X}$ = ๔.๑๗, S.D. = .๓๖๐) ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}$ = ๔.๑๗, S.D. = .๔๘๔) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = ๔.๑๓, S.D. = .๓๖๒)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๑ หลักสูตร

(n = ๑๒๓)

ข้อที่	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๑ หลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน	๔.๔๑	.๖๓๘	มาก
๒	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน	๓.๙๘	.๗๐๑	มาก
๓	พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ	๔.๑๒	.๖๔๘	มาก
๔	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร	๔.๒๓	.๖๓๘	มาก
๕	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	๔.๑๒	.๖๘๕	มาก
๖	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพในสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาหลักสูตร	๓.๙๓	.๘๐๗	มาก
๗	นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย	๔.๑๐	.๗๖๒	มาก
๘	เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร	๔.๑๕	.๗๓๒	มาก
๙	วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๘	.๗๘๔	มาก
๑๐	ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	๔.๓๓	.๗๕๔	มาก
ภาพรวม		๔.๑๗	.๓๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๑ หลักสูตร พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = .๓๖๐) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๔๑$, S.D. = .๖๓๘) วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = .๗๘๔) ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D. = .๗๕๔) และอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = .๗๐๑)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้

(n = ๑๒๓)

ข้อที่	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน / แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนทำการสอน	๔.๐๒	.๗๓๐	มาก
๒	จัดท้าวิสต์ ครูภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๑๖	.๖๔๕	มาก
๓	สนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียน การสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้	๔.๑๖	.๖๑๙	มาก
๔	สนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับของสาระการเรียนรู้	๔.๑๑	.๕๙๘	มาก
๕	จัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถ และความสนใจของครู	๔.๒๐	.๗๐๑	มาก
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทุกรายวิชา	๔.๒๑	.๗๓๘	มาก
๗	ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้ จริงของแต่ละรายวิชา	๔.๓๓	.๗๐๙	มาก
๘	เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ พัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน	๔.๓๐	.๗๔๖	มาก
๙	มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความ สนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล	๔.๒๐	.๗๗๕	มาก
๑๐	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู	๔.๐๗	.๗๓๗	มาก
ภาพรวม		๔.๑๘	.๓๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D. = .๓๔๓) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชา ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D. = .๗๐๙) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = .๗๔๖) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๗๓๘) และอันดับสุดท้าย คือ กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน / แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนทำการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = .๗๓๐)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน

(n = ๑๒๓)

ข้อที่	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	วางแผนร่วมกับครูในการเลือกใช้แผนการสอนคู่มือครู ประกอบการจัดการเรียนการสอน	๔.๑๑	.๗๙๘	มาก
๒	สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อ การเรียนการสอน	๓.๙๑	.๙๕๘	มาก
๓	สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน ในทุกกลุ่มสาระ	๔.๒๔	.๗๘๐	มาก
๔	ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความ สะดวกต่อการนำไปใช้	๔.๐๗	.๗๓๗	มาก
๕	จัดให้มีศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อการเรียนการสอน แก่ครู	๔.๑๑	.๗๑๕	มาก
๖	ให้การสนับสนุนด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการ พัฒนาการเรียนการสอน	๔.๑๐	.๗๗๓	มาก
๗	สนับสนุนให้มีการแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากร ในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	๔.๑๕	.๗๕๘	มาก
๘	ติดตามประเมินผลการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง	๔.๑๒	.๖๘๕	มาก
๙	สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนของครู	๔.๒๔	.๘๐๐	มาก
๑๐	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ เรียนการสอน	๔.๒๐	.๗๘๙	มาก
ภาพรวม		๔.๑๓	.๓๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = .๓๖๒) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .๗๘๐) สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .๘๐๐) จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = .๗๘๙) และอันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๙๑$, S.D. = .๙๕๘)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา

(n = ๑๒๓)

ข้อที่	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๔.๑๘	.๘๐๐	มาก
๒	จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	๔.๓๓	.๖๙๗	มาก
๓	ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ	๔.๒๐	.๗๓๕	มาก
๔	มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๒	.๗๘๔	มาก
๕	อำนวยความสะดวกแก่ครูเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแบบทดสอบและเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ	๔.๐๘	.๗๖๔	มาก
๖	วางแผนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น	๔.๐๖	.๗๘๒	มาก
๗	สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน	๓.๙๙	.๗๕๒	มาก
๘	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ	๔.๒๘	.๗๕๐	มาก
๙	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คณาจารย์ในการวัดผลและประเมินผล	๔.๑๘	.๗๐๒	มาก
๑๐	มีการวางแผนกำหนดระยะเวลาในการวัดและประเมินผลล่วงหน้าไว้ในปฏิทินโดยสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนการสอน	๔.๑๘	.๗๐๒	มาก
ภาพรวม		๔.๑๗	.๕๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = .๕๘๔) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D. = .๖๙๗) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = .๗๕๐) มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = .๗๘๔) และอันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = .๗๕๒)

๔.๒ ผลการศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

๔.๒.๑ ผลการศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษาหลักการบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ
สรุปผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ควรจะประกอบด้วยงานดังนี้

๑. งานเกี่ยวกับการบริหารครูอาจารย์ ได้แก่ งานจัดครูอาจารย์ งานพัฒนาครู
อาจารย์ งานบำรุงขวัญครูอาจารย์

๒. งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานทำแผนการสอนงาน
แบบเรียน งานจัดตารางสอน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน

๓. งานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานพัฒนาเทคนิค
การจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน

๔. งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานทะเบียนนักเรียน งาน
ห้องสมุด งานแนะแนวการศึกษา งานบริการสื่อและเทคโนโลยีการสอน

๕. งานที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบ
มาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินโครงการหรือการประเมิน
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

๖. งานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน
งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

๒. หลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท คือ ธรรมให้ถึงความสำเร็จ เป็นหลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะ
นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ๔ ข้อ

๑. ฉันทะ คือ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำ
สิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้
เสร็จๆ หรือ เพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

๒. วิริยะ คือ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ
ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำให้สำเร็จด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอด
ทิ้งไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓. จิตตะ คือ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝักใฝ่
ตั้งจิต รับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่อง
นั้น บ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔. วิมังสา คือ ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรุงปรุง
แก้ไข) ใช้ ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบ

ข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

๔.๒.๒ ผลการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) สรุปลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการศึกษาลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมึหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร โดยมีหลักการเบื้องต้น ดังนี้

๑) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

๒) จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

๓) ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

๔) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๕) ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

๒. การประยุกต์ใช้หลักอทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

๑) หลักสูตร

(๑) มีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร (ฉันทะ)

(๒) ประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จตามหลักสูตร (ฉันทะ)

(๓) จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตรให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค (วิริยะ)

(๔) ดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร (วิริยะ)

(๕) เอาใจฝักใฝ่คิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร (จิตตะ)

(๖) ผู้บริหารและครูวิชาการ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ (จิตตะ)

(๗) ผู้บริหารและครูวิชาการ และครูผู้สอน ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร (วิมังสา)

(๘) นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ (วิมังสา)

๒) การจัดการเรียนรู้

(๑) ครูมีใจรักในการจัดการเรียนการสอน (ฉันทะ)

(๒) จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกเพื่อลดปัญหาและความล่าช้าในการสอน

(วิริยะ)

(๓) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้อุ่นใจเพื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้สอนและผู้เรียน (วิริยะ)

(๔) สนับสนุนครูให้อาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (จิตตะ)

(๕) ครูเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ (จิตตะ)

(๖) ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน

(วิมังสา)

๓) สื่อการเรียนการสอน

(๑) จัดครูผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเข้าอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อต่างๆ (ฉันทะ)

(๒) บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค (วิริยะ)

(๓) มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน (วิริยะ)

(๔) มีใจใส่ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอยู่ประจำ (จิตตะ)

(๕) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน (วิมังสา)

(๖) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ (วิมังสา)

(๗) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน (วิมังสา)

๔) วัดผลและประเมินผล

(๑) ครูมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผล (ฉันทะ)

(๒) ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล (ฉันทะ)

(๓) มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา (วิริยะ)

(๔) จัดครูให้สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน (วิริยะ)

(๕) ครูเอาใจใส่นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน (จิตตะ)

(๖) พิจารณาให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล (วิมังสา)

(๗) หมั่นติดตามและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา (วิมังสา)

๔.๓ ผลการเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษาลักษณะการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งได้วิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน เสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

อิทธิบาท ๔	ฉันทะ	วิริยะ	จิตตะ	วิมังสา
การบริหารวิชาการ				
หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - มีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร - ประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จตามหลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตรให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค - ดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร 	<ul style="list-style-type: none"> - เอาใจใส่ไม่คิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร - ผู้บริหารและครูวิชาการ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารและครูวิชาการ และครูผู้สอน ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร - นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ
การจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ครูมีใจรักในการจัดการเรียนการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกเพื่อลดปัญหาและความลำบากในการสอน - จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้สอนและผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนครูให้เอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน - ครูเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน

ตารางที่ ๔.๑๐ (ต่อ)

อิทธิบาท ๔	ฉันทะ	วิริยะ	จิตตะ	วิมังสา
การบริหารวิชาการ				
สื่อการเรียนการสอน	-จัดครูผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเข้าอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อต่างๆ	-บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค -มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน	-มีใจใสในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอยู่ประจำ	-ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน -พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ -ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน
วัดผลและประเมินผล	-ครูมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผล -ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล	-มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา -จัดครูให้สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน	-ครูเอาใจใส่นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน	-พิจารณาให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล -หมั่นติดตามและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา

จากตารางที่ ๔.๑๐ อธิบายได้ว่า แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี มีดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตร

๑) มีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร

๒) ประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จตามหลักสูตร

- ๓) จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตรให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค
- ๔) ดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร
- ๕) เอาใจใส่ฝึกฝนคิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร
- ๖) ผู้บริหารและครูวิชาการ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่
- ๗) ผู้บริหารและครูวิชาการ และครูผู้สอน ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร
- ๘) นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ
- ๒) การจัดการเรียนรู้
- ๑) ครูมีใจรักในการจัดการเรียนการสอน
- ๒) จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกเพื่อลดปัญหาและความลำบากในการสอน
- ๓) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้อึดเพื่อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้สอนและผู้เรียน
- ๔) สนับสนุนครูให้อาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน
- ๕) ครูเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ
- ๖) ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน
- ๓) สื่อการเรียนการสอน
- ๑) จัดครูผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเข้าอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อต่างๆ
- ๒) บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค
- ๓) มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน
- ๔) มีใจใส่ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอยู่ประจำ
- ๕) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน
- ๖) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้
- ๗) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน
- ๔) วัดผลและประเมินผล
- ๑) ครูมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผล
- ๒) ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล
- ๓) มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา
- ๔) จัดครูให้สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน

- ๕) ครูเอาใจใส่ นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
- ๖) พิจารณาให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล
- ๗) หมั่นติดตามและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นผลจากศึกษาเอกสารและผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ๔ ด้าน คือ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยนำมาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน และเพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ ๑ เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี โดยการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๓ คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

วัตถุประสงค์ที่ ๒ เพื่อการศึกษาหลักการการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ โดยการ ๑) การวิเคราะห์เอกสารวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ๒) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

วัตถุประสงค์ที่ ๓ เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี โดยวิเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยเสนอรายงานผลการวิจัยในบทนี้ ประกอบด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๓ ประการ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สรุปผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากด้านที่มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา และด้านสื่อการเรียนการสอน

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๑ หลักสูตร พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา และอันดับสุดท้าย คือ กระตุ้นให้ครูจัดทำแผนการสอน / แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนทำการสอน

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผล

การศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และอันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน

๕.๑.๒ ผลการศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ สรุปผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร โดยมีหลักการเบื้องต้น ดังนี้

๑) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

๒) จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

๓) ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

๔) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๕) ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

๒. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ
อิทธิบาท คือ ธรรมให้ถึงความสำเร็จ เป็นหลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ๔ ข้อ

๑) ฉันทะ คือ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือ เพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

๒) วิริยะ คือ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้งก้าว ไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓) จิตตะ คือ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝน ตั้งจิต รักรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้น บ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔) วิมังสา คือ ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

๕.๑.๓ ผลการเสนอแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี สรุปผลการวิจัยพบว่า

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี มีดังนี้

๑. หลักสูตร ประกอบด้วย ๑) มีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร ๒) ประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จตามหลักสูตร ๓) จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตรให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ๔) ดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร ๕) เอาใจฝักใฝ่คิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร ๖) ผู้บริหารและครูวิชาการ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ๗) ผู้บริหารและครูวิชาการ และครูผู้สอน ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร ๘) นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ

๒) การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๑) ครูมีใจรักในการจัดการเรียนการสอน ๒) จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกเพื่อลดปัญหาและความลำบากในการสอน ๓) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้สอนและผู้เรียน ๔) สนับสนุนครูให้เอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน ๕) ครูเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ๖) ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน

๓) สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย ๑) จัดครูผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเข้าอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อต่างๆ ๒) บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ๓) มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน ๔) มีใจใส่ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอยู่ประจำ ๕) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน ๖) พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ ๗) ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

๔) วัสดุและประเมินผล ประกอบด้วย ๑) ครูมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผล (ฉันทะ) ๒) ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล ๓) มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา ๔) จัดครูให้สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน ๕) ครูเอาใจใส่นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ๖) พิจารณาให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ๗) หมั่นติดตามและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การศึกษา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี” ซึ่งวิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากด้านที่มากไปหาด้านน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา และด้านสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ McCarthy ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐนิวเจอร์ซีย์จากกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกตการณ์สอน การวัดผล ประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารฝ่ายวิชาการ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทมีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด^๑

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี เป็นผลจากศึกษาเอกสารและผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ๔ ด้าน คือ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และวัดผลและประเมินผลการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวี จันทะนาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง ผลการศึกษาพบว่า ได้องค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ๔ องค์ประกอบหลักได้แก่ ๑) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ๒) การจัดการเรียนการสอน ๓) การบริหารการเรียนการสอน ๔) การวัดและประเมินผล^๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ สุดแท้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีองค์ประกอบย่อย คือ (๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (๒) การวางแผนด้านวิชาการ (๓) การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (๔) การพัฒนาหนังสือ สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ (๕) การวัดผล ประเมินผล^๓ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชริน สงค์ประเสริฐ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ

^๑McCarthy, *The School Managers: Power and conflict in American Public Education*. West Sport, (CT: Greenwood, 1971), p.705 – A

^๒รวี จันทะนาม “รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง” *ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙๔ – ๒๙๕.

^๓คัมภีร์ สุดแท้, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก”, *ปริญญาครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

การบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม มีภารกิจขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพในสถานศึกษา^๔ โดยนำมาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพในการจัดและ พัฒนาการศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งหลักอิทธิบาท ๔ ประการนี้ นับว่า เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่การบริหารงานวิชาการทั้ง ๔ ด้านได้จริง สอดคล้องกับ แนวคิดของสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลัก อิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด^๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมี บุญเอี่ยม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงาน ศูนย์ควบคุมการbinภูเก็ต บริษัท วิทยูการbinแห่งประเทศไทย จำกัด” ผลการศึกษาพบว่า พนักงาน ศูนย์ควบคุมการbinภูเก็ตมีการนำ หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยอาศัย แรงจูงใจภายนอกการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้คือต้องสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นในใจเป็นเบื้องต้นก่อนเพื่อให้ เกิดความชอบที่จะทำงานนั้นๆ จากนั้นต้องใช้วิริยะเพื่อที่จะอดทนต่ออุปสรรคต่างๆ ที่จะทำให้งานนั้น บรรลุเป้าหมายในขณะที่ทำงาน ต้องมีจิตตะ คือความตั้งใจและเอาใจใส่ในงานมีความรับผิดชอบในงานที่ทำและสุดท้ายใช้วิมังสา คือ การพิจารณาไตร่ตรองงานที่ทำอย่างรอบคอบมีการตรวจสอบ ข้อบกพร่องเพื่อให้งานเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด^๖ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชาตรี แนวจำปา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ ประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมี การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ด้านฉันทะ ด้าน วิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสาในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ ละด้านพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ และด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมากสำหรับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้าน วิมังสาในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปาน กลาง บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่ ต่างกันมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการ

^๔เพชริน สงค์ประเสริฐ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย นครสวรรค์, ๒๕๕๐).

^๕ พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน), “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๖ บุญมี บุญเอี่ยม, “ ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการท างานศูนย์ควบคุมการbinภูเก็ตบริษัท วิทยู การbinแห่งประเทศไทย จำกัด” , **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ ๒๕๕๔).

ปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มี อายุและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกันสรุปได้ว่าทุกคน ต้องใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงาน ด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ^๗

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ตามลำดับดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้บริหารต้องมีการนำผลการรายงานการดำเนินงานวิจัยมาปรับปรุงเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา
๒. ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศอย่างชัดเจนโดยผ่านคณะกรรมการการนิเทศที่แต่งตั้งตลอดจนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
๓. ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม
๔. มาตรฐานการศึกษาของ สพฐ. และ สมศ. ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและการประกันคุณภาพภายนอกควรประเมินตามศักยภาพของโรงเรียนไม่ควรใช้เกณฑ์ด้วยกันทุกสถานศึกษา
๕. ผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านหลักสูตร พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน ดังนั้น จึงควรเพิ่มการส่งเสริมการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน
๒. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า อันดับสุดท้าย คือ กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน /แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนทำการสอน ดังนั้น จึงควรมีส่งเสริมแรงจูงใจให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการเตรียมแผนการสอน เช่น การมอบรางวัล การเลื่อนขั้น เป็นต้น

^๗ ชาตรี แนวจำปา , “ การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ” , *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๒).

๓. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า อันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังนั้น จึงควรมีการจัดการอบรมให้ครูให้ความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

๔. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า อันดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินทุกครั้งมาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างจริงจังมากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น อริยสัจ ๔ พรหมวิหาร ๔ สัมปยุตธรรม ๗ อปริหานิยธรรม ๗ เป็นต้น

๒. ควรมีการศึกษากิจการบริหารงานเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : เสริมสินพีรพรสซีสเต็ม, ๒๕๔๗.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

_____ . แผนพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๕.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์, ๒๕๔๕.

_____ . เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

กิตติ ธีรसानต์. เทคนิคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๙.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. การบริหารรัฐกิจ แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๓๕.

โกนิษฐ์ ศรีทอง. เอกสารประกอบการสอนวิชา “แนวคิดและทฤษฎีทางการพัฒนาสังคม”. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ชุมศักดิ์ ชุมนุม. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ : กรณีศึกษา เขตการศึกษา ๑๐. กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้าพรินติ้ง, ๒๕๔๙.

จิตยา สุวรรณชฎ. “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๗.

ติน ปรัชญพทธี. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

_____ . ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. เอกสารประกอบการสอนวิชา “แนวคิดและทฤษฎีทางการพัฒนาสังคม”.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ทองหล่อ เดชไท. **หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข**. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔.

ทศนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

_____ . **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ธนอักษรพิมพ์, ๒๕๔๒.

ธีรศักดิ์ เลื่อยไธสง. **การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. บุรีรัมย์ :

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔, ๒๕๔๙.

ธีระ รุญเจริญ. **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : แอลทีเพรส, ๒๕๔๖.

นิคม ทาแดง กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี. **ชุดฝึกหัดอบรมครูประมวลสาระเรื่อง**

เทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.

บรรพต วีระสัย และ สุขุม นวลสกุล. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. พระนคร : ครูสภา, ๒๕๑๕.

บรรพต วีระสัย. **สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา**. พระนคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๗.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙ .

ปริญญา จงวัฒนา. **พุทธธรรมเพื่อกัลยาณมิตร**. กรุงเทพมหานคร : ศิลป์สยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๓.

_____ . **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖.

ปัญญา ใช้บางยาง. **ธรรมาธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก** . กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรมล. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒.

พระเทพดิลก (ระแบบ รฐิตญาโณ). **อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “ธรรมในใจของนักบริหารไฮโซ”. **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ**. ฉบับวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑.

พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **ธรรมะกับการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.

_____ . **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

- _____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒.
- _____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : จันทรเพ็ญ, ๒๕๕๐.
- _____ . **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๔๖. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, ๒๕๔๕.
- พิทยา บวรวัฒนา. **การบริหารเชิงบูรณาการ**. นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.
- พุทธทาสภิกขุ. **การทำงานที่เป็นสุข**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๙.
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.
- รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม. **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. **การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก. **หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๕**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔.
- วินิจ เกตุขำ. **มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒.
- ศรี สุวรรณโชติ. **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๔๔.
- ศิริเดช สุชีวะ. **ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓.
- _____ . **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.
- สนอง วรอุไร. **ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์, ๒๕๕๐.
- สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมคิด พรหมจ้อย และสุพักตร์ พิบูลย์. **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔.
- สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๓.

- สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้าพ
 รืนตั้ง, ๒๕๔๓.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. **การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และ
 สติวดีโอ, ๒๕๔๒.
- สมิต อาชนิกุล. **ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยม**
 กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๓๓.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : เอมีเทรตดริง, ๒๕๒๒.
- _____. **ทฤษฎีองค์การประสิทธิภาพ รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา**.
 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวปฏิบัติการวัดและ
 ประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
 ๒๕๕๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,
 ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อ
 พร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๓.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
 พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- _____. **หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
 ศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๔๕.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **กรอบการประเมินคุณภาพภายนอก
 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
 คุณภาพการศึกษา, ๒๕๔๔.
- สิรภาพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหา
 มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- สุพิน เกชาคุปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- สุพิศ บุญชูวงศ์. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
 สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. **การวัดผลและประเมินผล**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒.
- สุมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘.
- สุนรนาท ชมะณะรงค์. **นโยบายสาธารณะและหลักการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง**.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.

- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕ .
- เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- อมรา เล็กเริงศิลป์. **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๐.
- อรนุช ลิมตศิริ. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- อัญชลี โพธิ์ทอง และอัปสรศรี พลอดเปลี่ยว. **นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันท์สุพัฒน์. **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : cursa, ๒๕๔๐.

(๒) บทความ :

- บุญเลี้ยง ทูมทอง. “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”. **วารสารวิชาการ กรมวิชาการ**. (๒๕๔๕) : ๗๓.
- อุไรพรรณ เจนวานิชยานนท์ และสุวรรณี มงคลรุ่งเรือง. “การประกันคุณภาพการศึกษา”. **วารสาร ม.อ. วิชาการ**. (ฉบับเดือน มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๕). ๔๖
- เมธาพันธ์ โพธิ์โรจน์. “การวิเคราะห์การจตั้งค์การบริหารตามแนวมนุษยศาสตร์”. **พุทธจักร**. ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๙. ก.ย. ๒๕๔๘.

(๓) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย :

- คล้อย สังฆะมาศ. “สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่มโรงเรียนที่ ๒”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.
- จารุมาศ เรืองสุวรรณ. พันเอก. “การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.
- ชาตรี แนวจำปา . “ การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- ดิเรก สายศิริวิทย์ . “ บทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๖ ” . **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.
- นงนุช นุตรัตน์. “ความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการเพื่อรองรับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ : ศึกษากรณีข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ” . **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.

- บุญมี บุญเยี่ยม. “ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ตบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด” . **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔.
- ปรีชัย โล่ห์ชัย. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต ๒” . **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒.
- พระครูสังฆรักษ์สุภาพ สุขอย. “สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๙” . **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๖.
- พัชรพร วีรสิริ. “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงาน ประกันสังคม” . **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.
- พระมหาสมคิด โครธา. “การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” . **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗.
- พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน). “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- วิเชียร สุวรรณศรี. "การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒" . **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๕๒.
- สุฤทธิ์ บุญนาค. "การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี" . **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗.
- อภิลักษณ์ จักรแก้ว. "การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑" . **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓).
- อภิลักษณ์ จักรแก้ว. “การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑” . **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓)
- อวิรุทธ์ ยาแข็ง. "การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต ๒" . **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๐.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ :

อุบล เลี้ยววาริณ. **ความเป็นครูวิชาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๖. (เอกสารอัดสำเนา)

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

<http://geography.about.com/od/economic-geography/a/Rostow-S-Stages-Of-Growth-Development-Model.htm>. (๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖)

www3.cdd.go.th/narathiwat/j/index.php?option=com_content&view=article&id=83:1-&catid=47:2011-02-21-16-38-29. (๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖)

การพัฒนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www3.cdd.go.th/narathiwat/j/index.php?option=group.wunjun.com/valrom201/topic/36321311262>. [สืบค้น ๒ สิงหาคม ๒๕๕๗].
<http://docs.google.com/document/edit?id...hl=en>. [สืบค้น ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗]

www.gotoknow.org/posts/๒๗๕๐๑๓. [สืบค้น ๓ สิงหาคม ๒๕๕๗]

www.novabizz.net-๑๐๗.html. [สืบค้น ๒ สิงหาคม ๒๕๕๗]

๒. ภาษาอังกฤษ

Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell. **Management: Building Competitive Advantage**. (4th ed). Boston : Irwin McGraw-Hill. 1999.

Edward W. Weidner. "The Elements of Development Administration" in Edward Weidner (ed.). **DEVELOPMENT ADMINISTRATION IN ASIA**. (Kingsport, Tennessee : Kingsport press. 1970.

Gibson, J.L., **Organization: Behavior, structure and processes**. 3rd ed. Dallas, Texas: Business Publications. 1979.

Henri Fayol, **Industrial and General Administration**. New York : Mc-Graw Hill, 1930.

Herbert A. Simon, H.A.. **Administrative behavior**. New York : McMillan, 1960.

John D. Millet, J.D.. **Management in the public service**. New York : Hill. 1954.

Luther Gulick and Lyndall Urwick, **Papers on the Science of Administration**. New York : Institute of Public Administration. 1937

Pervin, **Modern Management**. New Jersey : Prentice-Hill. 1989

Peterson. E., & Plowman, E.G.. **Business Organization and Management**. Homewood. Illinois : Richard D. Lwin, 1953.

Saul M.katz. "A system Approach to Development administration". In Fred W.Riggs.(ed.). **FRONTIERS OF DEVELOPMENT ADMINISTRATION**. Durham. North Carolina : Duke University Press, 1970.

Snit smuckarn. "Social Development and Peasant Culture : A Thai case" in Suntaree Komin (ed). Social Development : A Synthesis of East and Western Experiences. BKK : NIDA, 1982.

Suntaree Komin. "The Relevance of value System to Social Development in S.komin (ed), Social Development : A Synthesis. op cit.

William Ouchi. **Organization and Management**. Eaglewood Cliffs : Prentice Hill, 1971.

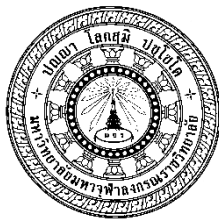

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามสำหรับหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
- การแปลผลค่า IOC จากแบบสอบถาม
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

*****

เรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ นนทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับระดับการพิจารณาของท่านเกี่ยวกับเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ซึ่งมีระดับเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๐	กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้ อย่างชัดเจน	✓			

จากตัวอย่าง

ข้อ ๐ ท่านเห็นว่า กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้
อย่างชัดเจนของสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในด้านที่ ๑
หลักสูตร อยู่ในระดับใช้ได้

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับสถานภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

๑. ชาย

๒. หญิง

๒. อายุ

๑. ๒๑ - ๓๐ ปี

๒. ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. มากกว่า ๕๑ ปี

๓. วุฒิสูงสุดทางการศึกษา

๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี

๒. ปริญญาตรี

๓. ปริญญาโท

๔. ปริญญาเอก

๔. ประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน

๑. ต่ำกว่า ๕ ปี

๒. ๖ - ๑๐ ปี

๓. ๑๑ - ๒๐ ปี

๔. มากกว่า ๒๐ ปี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการ นนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว
โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
ด้านที่ ๑ หลักสูตร					
๑	กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน				
๒	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน				
๓	พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ				
๔	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร				
๕	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม				
๖	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานการณ์สถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาหลักสูตร				
๗	นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย				
๘	เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร				
๙	วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ				
๑๐	ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง				
ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้					
๑	กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน / แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนทำการสอน				
๒	จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
๓	สนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน				

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
	สอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และ หน่วยการเรียนรู้				
๔	สนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับของสาระการเรียนรู้				
๕	จัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถ และความสนใจของครู				
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา				
๗	ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชา				
๘	เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา และแก้ปัญหาการเรียนการสอน				
๙	มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล				
๑๐	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู				
ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน					
๑	วางแผนร่วมกับครูในการเลือกใช้แผนการสอนคู่มือครู ประกอบการจัดการเรียนการสอน				
๒	สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน				
๓	สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ				
๔	ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความ สะดวกต่อการนำไปใช้				
๕	จัดให้มีศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู				
๖	ให้การสนับสนุนด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการ พัฒนาการเรียนการสอน				
๗	สนับสนุนให้มีการแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากร ในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน				
๘	ติดตามประเมินผลการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง				
๙	สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนของครู				

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๑๐	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน				
ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา					
๑	ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
๒	จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้				
๓	ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ				
๔	มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ				
๕	อำนวยความสะดวกแก่ครูเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแบบทดสอบและเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ				
๖	วางแผนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น				
๗	สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน				
๘	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ				
๙	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คณาจารย์ในการวัดผลและประเมินผล				
๑๐	มีการวางแผนกำหนดระยะเวลาในการวัดและประเมินผลล่วงหน้าไว้ในปฏิทินโดยสอดคล้องกับแผนการเรียนการสอน				

การแปลผลค่า (IOC) จากแบบสอบถาม

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- +๑ หมายถึง เหมาะสมว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๑ หมายถึง ไม่เหมาะสมว่า แบบสอบถามไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

แบบสอบถามที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ IOC เกินกว่า ๐.๕ เป็นต้นไป

ข้อ ที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
ด้านที่ ๑ หลักสูตร									
๑	กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้ อย่างชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อประโยชน์ต่อการ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนโดยสอดคล้องกับ เป้าหมายของหลักสูตร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพใน สถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ใน การพัฒนาหลักสูตร	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗	นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและปรับปรุง หลักสูตรให้ทันสมัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่าง สม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้									
๑	กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนทำการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	จัดทำวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	สนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามข้อข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	สนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับของสาระการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	จัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถและความสนใจของครู	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๙	มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน									
๑	วางแผนร่วมกับครูในการเลือกใช้แผนการสอนคู่มือครู ประกอบการจัดการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะอาดต่อการนำไปใช้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	จัดให้มีศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	ให้การสนับสนุนด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	สนับสนุนให้มีการแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากร ในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ติดตามประเมินผลการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๙	สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา									
๑	ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	จัดทบทวนสารคู่มือและระเบียบว่าด้วยกรวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	อำนวยความสะดวกแก่ครูเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแบบทดสอบและเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วางแผนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๙	จัดทำวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คณาจารย์ในการวัดผลและประเมินผล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	มีการวางแผนกำหนดระยะเวลาในการวัดและประเมินผลล่วงหน้าไว้ในปฏิทินโดยสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนการสอน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔
สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
  ๒. ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง และคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด
  ๓. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ
    - ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
    - ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
- ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาและความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้บริหาร รวมถึงคณะครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาเติมคำหรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามความเป็นจริง

๑. เพศ

๑. ชาย   ๒. หญิง

๒. อายุ

๑. ๒๑ - ๓๐ ปี   ๒. ๓๑ - ๔๐ ปี
 ๓. ๔๑ - ๕๐ ปี   ๔. มากกว่า ๕๑ ปี

๓. วุฒิสูงสุดทางการศึกษา

๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี   ๒. ปริญญาตรี
 ๓. ปริญญาโท   ๔. ปริญญาเอก

๔. ประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียน

๑. ต่ำกว่า ๕ ปี   ๒. ๖ - ๑๐ ปี
 ๓. ๑๑ - ๒๐ ปี   ๔. มากกว่า ๒๐ ปี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการ นนทบุรี

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่านเพียงระดับเดียว
โดยมีระดับการปฏิบัติ ๕ ระดับ คือ

๕ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มาก

๓ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อย

๑ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

ข้อ	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านที่ ๑ หลักสูตร						
๑	กำหนดนโยบายเพื่อวางแผนการบริหารงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน					
๒	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน					
๓	พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ					
๔	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร					
๕	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม					
๖	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพในสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาหลักสูตร					
๗	นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย					
๘	เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร					
๙	วางแผนโครงสร้างหลักสูตรประจำปีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
๑๐	ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง					

ข้อ	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนรู้						
๑	กระตุ้นให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน / แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนทำการสอน					
๒	จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
๓	สนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้					
๔	สนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับของสาระการเรียนรู้					
๕	จัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถและความสนใจของครู					
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา					
๗	ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการนำไปใช้จริงของแต่ละรายวิชา					
๘	เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน					
๙	มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล					
๑๐	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู					
ด้านที่ ๓ สื่อการเรียนการสอน						
๑	วางแผนร่วมกับครูในการเลือกใช้แผนการสอนคู่มือครูประกอบการจัดการเรียนการสอน					
๒	สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน					
๓	สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ					
๔	ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้					
๕	จัดให้มีศูนย์วิชาการโรงเรียนเพื่อบริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู					

ข้อ	สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๖	ให้การสนับสนุนด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน					
๗	สนับสนุนให้มีการแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากรในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน					
๘	ติดตามประเมินผลการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					
๙	สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู					
๑๐	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน					
ด้านที่ ๔ วัดผลและประเมินผลการศึกษา						
๑	ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
๒	จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้					
๓	ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ					
๔	มีการสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
๕	อำนวยความสะดวกแก่ครูเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแบบทดสอบและเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ					
๖	วางแผนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น					
๗	สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน					
๘	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นตามกลุ่มสาระ					
๙	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คณาจารย์ในการวัดผลและประเมินผล					
๑๐	มีการวางแผนกำหนดระยะเวลาในการวัดและประเมินผลล่วงหน้าไว้ในปฏิทินโดยสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนการสอน					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง

“แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔
สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี”

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู

ประธานกรรมการ

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ดร.

กรรมการ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี”

ข้อมูลที่เป็นคำตอบจากท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลของท่านเพื่อใช้ประโยชน์เฉพาะงานวิจัยนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินุญช์

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นียมศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการ ในขอบข่าย ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) หลักสูตร ๒) การจัดการเรียนรู้ ๓) สื่อการเรียนการสอน และ ๔) วัดผลและประเมินผลการศึกษา

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้เข้ากัน หรือการนำเอาหลักธรรมมาประกอบร่วมกันในการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

อิทธิบาท ๔ หมายถึง ฐาน หรือ หนทางสู่ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ แห่งผลที่มุ่งหมาย เพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย

๑. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรัก จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

๒. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นเพียร ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน

๓. จิตตะ (ความตั้งจิตมุ่งมั่น) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด

๔. วิมังสา (ความไตร่ตรอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล มีการวางแผน วัดผล คิดค้น แก้ไข ปรับปรุง เป็นต้น

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง

“แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท ๔
สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี”

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง .....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตั้งแต่วันที่..... น. ถึงเวลา..... น.

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่า หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่า การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการทั้ง
๔ ด้าน ควรเป็นอย่างไร

๑. การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร

.....
.....

๒. การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้

.....
.....

๓. การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....
.....

๔. การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา

.....
.....

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย
- รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์
- หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อ

การวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.อินดา ศิริวรรณ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยดุสิต
๔. ดร.กฤษฎา นันทเพชร อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา
๕. ดร.ชาคริต ภู่งาม ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต นนทบุรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน ๕ รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. พระครูวิรุฬสุตคุณดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. นายโชคดี วิทเคเทิร ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนการ นนทบุรี

๔. นางวัฒนา เหล็งหวาน

๕. นายศุภวัฒน์ วลัยเลิศ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒
 ที่ ศธ ๖๓๐๓.๓ / ๓๖๐ วันที่ ๓๗ กันยายน ๒๕๖๐
 เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 นมีสการ พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินิตย์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี " เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงนมีสการมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์
 โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)
 วันที่ ๑๖ / ๑๑ / ๒๕๖๐

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงผลการตรวจสอบเครื่องมือ หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ที่เกี่ยวข้องข้างต้น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๖๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.อินตา ศิริวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินิจฉัย รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔
 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
 ดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
 การศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อ
 การสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง
 ของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลิน งามประโคน)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.อินตา ศิริวรรณ)

วันที่...../...../.....

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงผลการตรวจสอบเครื่องมือ หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ที่รับผิดชอบข้างต้น

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๓๕๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๕๒๒

๑๗ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ฉบับ

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินุญช์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๕๗
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชโย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๓๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน)

วันที่.....

หมายเหตุ : หนังสือนับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างใช้ผลการตรวจสอบเครื่องมือ หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้รับผิดชอบข้างต้น

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๗/๓๕๔

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๓-๘๖๐-๖๕๒๒

๑๗ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เรียน ดร.ชาคริต กุ๋งาม ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต นนทบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินิตย์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชโย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๓

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(ดร.ชาคริต กุ๋งาม)

วันที่.....

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงผลการตรวจสอบเครื่องมือ หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ที่มีมติชอบข้างต้น

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๔๕๗

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๙๐
 โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เขียน นายโชคดี วิหคเหิร

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินบูลย์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน จามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ติดต่อประสานงาน

ผ.ศ.ดร.สิน จามประโคน	โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒
ดร.เกษม แสงนนท์	โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๓
พระสุรชัย สุรชโย	โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๘

ขอรับรองว่าได้ให้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

(นายโชคดี วิหคเหิร)

วันที่...../...../.....

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่ระบุไว้ในงานนำไปอ้างอิงผลการวิจัย หากไม่ได้รับการอนุญาตโดยผู้รับผิดชอบข้างต้น

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๔๕๗

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางวัฒนา เหล็งหวาน

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินบูลย์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ติดต่อประสานงาน

ผศ.ดร.สิน งามประโคน	โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒
ดร.เกษม แสงนนท์	โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑
พระสุรชัย สุรชโย	โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๘

ขอรับรองว่าได้ให้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

(นางวัฒนา เหล็งหวาน)

วันที่.....

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่มีผลบรรณในการนำไปอ้างอิงผลการวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ที่มีมติชอบข้างต้น

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๗/ ๔๕๗

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๓๐
 โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายศุภวัฒน์ วลัยเลิศ

ด้วย นางสาวกัญญลักษณ์ นามสกุล จันทรวินุญย์ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๗ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน จามประโคน)

รักษการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ติดต่อประสานงาน

ผ.ศ.ดร.สิน จามประโคน	โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒
ดร.เกษม แสงนนท์	โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑
พระสุรชัย สุรชโย	โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๘

ขอรับรองว่าได้ให้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

(นายศุภวัฒน์ วลัยเลิศ)

วันที่ 5 / 12 / 60

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงการวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้รับผิดชอบข้างต้น

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : นางสาวกัญญลักษณ์ จันทรวินุญช์
- วัน เดือน ปีเกิด** : วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : บ้านเลขที่ ๘/๓๕ หมู่ ๑๖ ตำบลบางกระสั้น
อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- สถานที่ทำงาน** : โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
- ตำแหน่ง** : ครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
- ประวัติการศึกษา** : มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร
- ประวัติการทำงาน** : พ.ศ. ๒๕๕๕ ครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
- หน้าที่การงาน** : ครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี
- เข้าศึกษา** : ปีการศึกษา ๒๕๕๘
- สำเร็จการศึกษา** : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- โทรศัพท์** : ๐๙๖-๘๑๖-๘๒๐๕
- E-mail : Kanyaluck.sensei@gmail.com